

AUSTRALIJOJE LIETUVIS

DVISAVAITINIS AUSTRALIJOJE LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

LITHUANIAN FORTNIGHTLY

SEPTINTIEJI METAI

Kaina/Price 1/9

Adelaide, 1954 m. gegužės/May 3 d.

Registered at G.P.O., Adelaide, for transmission by post as a periodical.

Nr. 9 (146)

STIPRUS SMŪGIS MASKVAI

IŠDUOTAS ŠPIONAŽO TINKLAS AUSTRALIJOJE. SOVIETŲ RUSIJA NUTRAUKĖ DIPLOMATINIUS SANTYKIUS SU AUSTRALIJA

Pastarosios dvi savaitės Australijoje pažymėtinos eile sensacingų įvykių.

Balandžio 13 dieną ministras pirmininkas Mr. Menzies pranešė parlamentui, kad SSSR atstovybės Cenerroje trečiasis sekretorius V. M. Petrov paprašė suteikti azyliaus teisę, kuri jam jau suteikta. Petrovas buvo Sovietų saugumo policijos šefas Australijoje ir jo žinioje buvo visa Sovietų špionažo organizacija. Petrovas, pasitraukdamas iš Sovietų atstovybės, perdavė Australijos saugumo organams daug dokumentų, iš

pasigėrėtina. Kalbėdamas dėl pagrobimo Mr. Menzies ironiškai pastebėjo, kad sunku patikėti, jog aukštas atstovybės valdininkas nešiotųsi gatvėse pilną portfelį slaptų dokumentų...

Kremliaus valdovas, sužinojęs apie Petrovo pabėgimą, tuojau atsiuntė du enkavedistus, kurie turėjo lydėti Petrovienę į Rusiją.

Jau sekancią dieną po savo atvykimo tie du enkavedistai, V. Karpinski ir Zarkov, automašina iš Canberros atsiga-

beno Petrovienę į Sydnejaus aerodromą, iš kur lėktuvus turėjo skristi į Europą. Į aerodromą, kažkokiu būdu sužinoję, pradėjo rinktis DP imigrantai, kurių, kaip spauda rašo, susirinko per 2.000. Enkavedistai išvilko Petrovienę iš automobilio ir pradėjo tempti į lėktuvą. Iš minios buvo šaukiama Petrovienei nevažiuoti, nes ten jos laukianti kulka. Būdinga, kad minia, prasiveržusi per policijos apsaugą, atitraukė net tiltelį nuo lėktuvo, kad tik sutrukdytų Petrovienę įsodinti į lėktuvą. Tačiau vis dėlto ji buvo įgrūsta ir du enkavedistai atsisedo šalimais, stipriai saugodami savo auką.

Lėktuvus išskrido. Jo paskutinė sustojimo vieta prieš apleidžiant Australiją buvo Darvinas. Nusileidus lėktuvui aerodrome jau laukė stiprus Australijos policijos daliniai. Policijai buvo pranešta, kad tie du enkavedistai, kurie lydi Petrovienę, yra ginkluoti. Tuo tarpu pagal civilinės aviacijos nuostatus, ginklų lėktuve negalima turėti — jie turi būti perduoti lėktuvo komendantui prieš išskridimą. Policija pareikalavo atiduoti ginklus, tačiau enkavedistai pasipriešino, ir Zarkovas netgi norėjo išsitraukti revolvėrį gintis. Tačiau stiprios policijos rankos tuoj pat abu nuginklavo ir pašalino iš lėktuvo. Likusiai Petrovienei buvo pasiūlyta apsispręsti ir pasilikti Australijoje. Tuoj pat jai buvo leista telefonu pasikalbėti su savo vyru. Po kai kurio svyravimo ji apsisprendė pasilikti Australijoje ir buvo paimta policijos globon ir pravežta. Vykęs kartu rusų atstovybės antrasis sekretorius bandė protestuoti prieš Australijos policijos veiksmus, bet jį tai nebuvo atkreipta dėmesio. Nes Petrovienė pati apsisprendė likti Australijoje.

Enkavedistai ir antrasis sekretorius iškeliavo be aukos, kuri jiems išsprūdo iš po peilio. Tolimesnės žinios sako, kad visose sustojimo vietose juos pasitikdavo rusų atstovybių ginkluoti pareigūnai ir padėdavo į išskrendantį lėktuvą. Matyt, kad jiems teks atsakyti už Petrovienės praradimą, nors kuo gi jie kalti?

Sovietų ambasadorius vėl įteikė Australijos vyriausybei protestą, kaltindamas, kad Petrovienė buvo jėga pagrobta. Tačiau protestas buvo atmestas.

Pagaliau Sovietų ambasadorius sulaukė instrukcijas iš Maskvos, ką daryti. Pagal Maskvos nurodymus, jis įteikė Australijos vyriausybei pakartotiną notą, kurioje sakoma, kad Petrovas išėjo dides sumas atstovybės pinigų ir kaip kriminalistas turys būti grąžintas rusams. Tačiau iš tokio kaltinimo buvo tik nusišypsota. Užs. reikalų departamentas paprašė dar smulkesnių davinių, o Mr. Menzies pareiškė, jog jis tokio kaltinimo jau seniai laukęs ir kad tai nesanti jokia naujiena. Žodžiu, nota buvo atmesta. Atmestas taip pat ir kaltinimas, kad Petrovienė buvo pagrobta jėga.

Kas beliko daryti rusams?

Jie padarė, reikia pasakyti, išmintingai:

Nutraukė su Australija diplomatinius santykius ir atšaukė visą savo atstovybę, o taip pat pareikalavo, kad ir Australijos atstovybės personalas Maskvoje išvažiuotų per 2-3 dienas. Savo notoje rusai kaltina Australijos vyriausybę, kad ji neišdavė Petrovo kaip kriminalisto, išleikvojusio atstovybės pinigų, o Petrovienė buvo jėga išvalduota iš enkavedistų, kuomet esąs sulaužytas diplomatinis statusas (apie tai, kad diplomatai neturi teisės lėktuve nešioti užtaisytus ginklus, notoje nieko neminima...).

Tai toks oficialus Petrovo dramos finalas, apie kurią viso laisvojo pasaulio spauda rašė ir dar rašo pilduose puslapiuose kaip apie sensacingą įvykį.

Ši sensacinga drama ypatinai naudinga buvo australams: jie savo akimis pamatė nors mažą dalelytę bolševikinės sistemos ir suprato pavojų, kurį reikėtų komunizmo įsigalėjimas. Australijos laikraščių vedamuosiuose pažymima, jog iki šiol australai skeptiškai žiūrėję į visus DP imigrantų pasakojimus apie tuos žiaurumus, kokius vykdė rusų bolševikai tiek pačioje Rusijoje, tiek okupuotuose kraštuose. Australai negalėjo prileisti, kad vyriausybė gali tokius dalykus toleruoti. Dabar, sako spauda, mes patys savo akimis įsitikinome, kad tai yra tikra tiesa ir kad reikia kovoti visomis priemonėmis, kad ta sistema Australijoje neįsigalėtų.

Šia proga norėtusi pasigėrėti Australijos vyriausybės veikla. Vyriausybė iškart užėmė aiškia poziciją: jeigu Petrovai (ar kas nors kitas) nori, gali pasilikti. Jiems suteikiama apsauga ir teisė gyventi Australijoje. Jokios bolševikų notos nei protestai nieko negalėjo pagelbėti.

Pagarba vyriausybei!

SEKMINGA DULLESO KELIONĖ Į EUROPA

JAV-bių užs. reikalų ministeris (valstybės sekretorius) Mr. Dulles lankėsi Londone Paryžiuje, kur tarėsi dėl bendros akcijos prieš komunistus Indo-Kinijoje. To pasėkoje pradėti pasitarimai sudaryti 10-ties tautų karinę sąjungą kovoti su komunizmu plitimu Azijoje. Pagrindė karinė bazė būtų Singapore. Vyriausias karo vadas skiriamas JAV-bių ir juo jau paskirtas gen. Van Fleet (kuris vadovavo kurį laiką sąjungininkų jėgoms Korėjoje). Gen. Van Fleet vadovautų visos erijos, įskaitant ir Malajų, gynybai. Jo pavaduotoju yra britų aviacijos maršalas Sir William Elliot, o žemyno jėgoms vadovaus prancūzas.

Britai ir prancūzai yra nuomonės, kad galutinis tokios sąjungos sudarymas turėtų būti padarytas tik paaiškėjus Genuvos konferencijos rezultatams.

TRYS RUSŲ AGENTAI PASIDAVE VAKARŲ VOKIETIJOJE

Rusų kap. Nikolai Koklov prisistatė vokiečių ir amerikiečių saugumo organams ir pareiškė, kad jis ir dar du asmenys, kurie taip pat prisistatė policijai, yra siūsti Sovietų vidaus reikalų ministerio į Vakarų Vokietiją ir jiems įsakyta nužudyti vieną rusų emigrantą. Paaikškėjo, kad siunčiami į Vakarų rusų agentai dabar apginkluojami specialiais revolvėriais, labai mažo kalibro, užtaisytai nuodingomis kulkomis ir gali išsauti be garso. Be to, jie taip pat aprūpinti nuodingais preparatais, kad progai pa-

(Perkelta į 8 psl)

Du enkavedistai tempia į lėktuvą pusiau be samonės E. Petrovienę. (By courtesy of "The Chronicle")

kurių galima nustatyti visus asmenis šnipinėjusius bolševikų naujai. Tokių asmenų esama apie 50.

Toliau Mr. Menzies nurodė, kad artimiausian parlamento posėdin bus neštas atitinkamas įstatymas, pagal kurį specialiai Karališkoji Komisija ištirs visą špionažą Australijoje rusų naudai sistemą ir padarys iš to tinkamas išvadas.

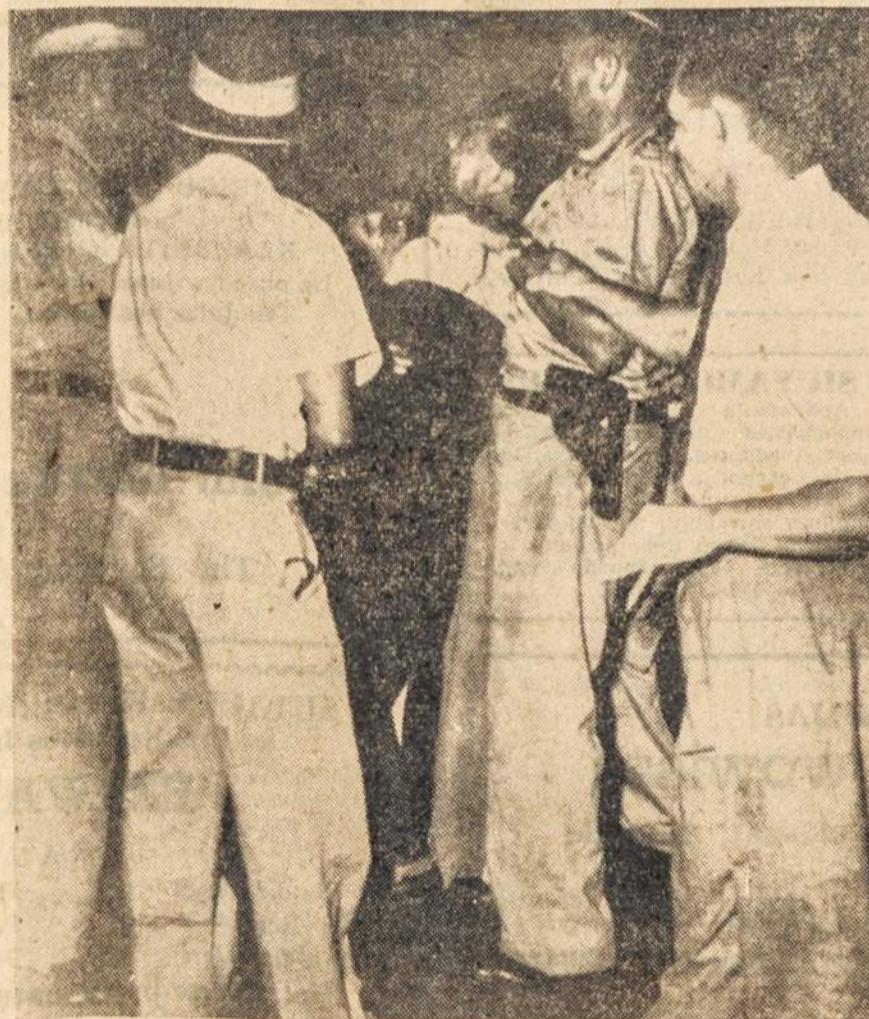
Petrovas buvo patalpintas slaptoje vietoje ir stipriai saugomas Australijos saugumo organų. Paimtųjų dokumentų daromi vertimai.

Petrovo žmona, Eudokija Petrovna, tuo metu liko Sovietų atstovybėje ir buvo ypatingai stipriai atstovybės pareigūnų, rusų, saugojama, nes, kaip vėliau paaiškėjo, ji buvo slaptų pranešimų dešifruotoja ir daug žinojo apie Sovietų atstovybės špionažo darbą Australijoje.

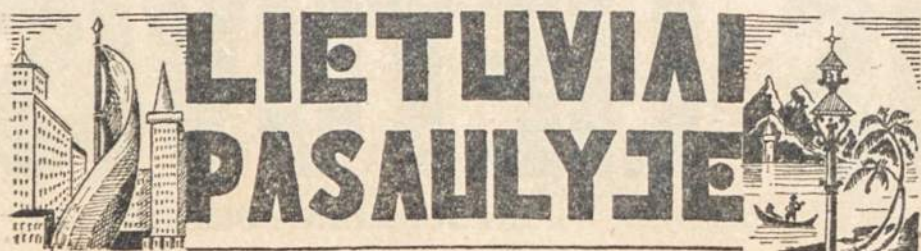
Jau sekancią dieną vyriausybė įnesė parlamentan atitinkamą įstatymą, kuris buvo priimtas be jokių diskusijų per 10 minučių. Šia proga pažymėtina, kad Mr. Menzies, referuodamas įstatymą, pabrėžė, jog jo reikalingumas negali būti iš viso diskutuojamas, nes reikalas liečia Australijos saugumą ir partinei politikai čia nėra vietos. Opozicijos vadas Dr. Evatt taip pat pareiškė, kad šiame reikale opozicija yra vieninga su vyriausybe, nes reikalas liečia Australijos saugumą. Įstatymas buvo priimtas ir senate per kelias minutes.

Mr. Menzies dar pastebėjo, kad kai bus galutinai išversti visi dokumentai ir Karališkoji Komisija padarys atitinkamas išvadas, tai australams paaikškės kai kurios sensacingos paslaptys, nes špionažą įtraukta žymių žmonių.

Rusų atstovybė, nežinodama kaip pateisinti Petrovo pabėgimą ir dokumentų perdavimą, paskelbė, kad Petrovas buvo jėga pagrobtas, o, be to, jis esąs nepilno proto. Į tai Mr. Menzies atsakė, kad Petrovas visiškai laisvai apsisprendė likti Australijoje, o jo sveikata esanti

Australų policija jėga nuginkluoja enkavedistus Darvine, lydėjusius E. Petrovienę. (By courtesy of "The Chronicle")

ARGENTINA

Susivienijimo Lietuvių Argentinoje XII-sis suvažiavimas,

suauktas Kudirkos vardo rūmuose, patvirtino dabartinę valdybą. pirm. J. Každalia, vicepirm. F. Albavičius, sekr. O. Žeizytė ir K. Kliuga, izd. J. Šutinis ir J. Stalioraitis, nariai J. Gervė, V. Januškevičius, J. Zvirblys ir J. Zabarauškas. Garbės teisman išrinkti: Vl. Simoliūnas, P. Žeizys, Ig. Stukas, J. Stiliūnas ir J. Strungis. Rev. komisijon — J. Ascila, J. Trainauskas, J. Rastenis. Sąjungos organu vėl perrinktas K. Norkaus redaguojamas "Arg. Lietuvių Balsas". Suvažiavimas buvo gausus ir darbingas. Susivienijimas su sporto klubu narių turi 732, nejud. turto vertė siekia apie 1 mil. pezu. Priimtas pagedavimas, kad prie centro ir skyrių būtų liuanistikos kursai.

AUSTRIJA

Austrijos LB naujon valdybon korespondenciniu būdu išrinkti: mons. K. Razminas, M. Kripas ir K. Kliugas, rev. komisijon — J. Marčiukaitis, A. Himelis ir L. Olšauskas, garbės teisman — kun. K. Kuzminskas, K. Kaniauskas ir O. Leščinskienė. Naujai išrinktoji vadovybė VLIKo VT jau patvirtinta, o VT pirm. K. Zalkauskas gražiai padėjo senajai vadovybei su buv. pirm. S. Glionertu už atliktą darbą. Naujosios bendruomenės pirm. yra mons. K. Razminas. Siem Austrijoje yra iš viso 183 lietuviai, susiskirstę į 8 seniūnijas. Vienoj seniūnijoje yra 30 lietuvių.

BRAZILIJA

Lietuvių ūkininkų kolonija numatoma sukurti Paranoje. Ten lietuvių kolonijai žemė rezervuota prie Cianortės, būsimojio didžiausio Paranos miesto šiaurėje, kur dabar statomas aerodromas ir vedamas geležinkelis. Tarpininkaujant liet. St. Vencevičiui, iniciatorių išrinktame plote žemė 1 metų laikotarpy parduvinėjama tik lietuviams. Žemė yra kavos zonoje, ten taip pat auga ryžiai, cukrinės švendrės, vata ir kita, taip pat galima užsiveisti sodus, kaip Lietuvoje. Lietuviai tikisi, kad ši kolonija kursis jau sėkmingiau nei ankstesniosios.

ITALIJA

Romos dienraštis "Il Quotidiano" Nr. 67 rašydamas apie kalinių sukilimą Vorkutos stovyklose, pažymėjo ypač lietuvių ir ukrainiečių vadovavimą tam sukilimui ir vieningą laikymąsi, nežūrint ideologinių ir religinių skirtumų.

* Kovo 25 d. Šv. Tėvo vikaras kardinolas Micara bazilikoje Santa Maria Maggiorre atlaikė iškilmingas pamaldas už persekiojamą Bažnyčią ir tikinčiuosius, pasakydamas pilną paguodos ir vilties pamokslą. Kiekvienos tautos atstovai per pamaldas giedoję savo gimtąją kalbą vieną giesmę. Lietuviškai giedoję šv. Kazimiero Kolegijos choras, vadovaujamas kun. Senkaus. Pamaldose dalyvavo visa eilė aukštųjų Bažnyčios dignitarių, diplomatų, 18 pavergtųjų tautų atstovai. Iš lietuvių dalyvavo visa Romos LB su vysk. Padolskiu ir šv. Sosto nuncijum Lietuvoje arkiv. Luigi Centoz priešakyje. Mūsų diplomatų nebuvo matyti. Po pietų tą pačią dieną šv. Kazimiero Kolegijoje įvyko akademija. Turiną paskaitą skaitė kun. Dr. Vaišnoras. Meninę dalį atliko šv. Kazimiero Kolegijos choras.

* Romos popiežiškasis Gregorianum universitetas atspausdino italų kalba kun. Dr. Zenono Smilgevičiaus tezės "La dottrina Staliniana della collettivizzazione agraria integrale" plačią ištrauką. Joje gana daug operuojama lietuviškais šaltiniais iš žemės reformos ir sovietinės kolektyvizacijos Lietuvoje.

JUNGTINĖS AMERIKOS V-bės

* Minint spaudos atgavimo sukaktį sudarytas komitetas, kuris rūpinasi surinkti žinias apie gyvus esančius lietuvių knygnešius, surašyti jų atsiminimus etc. Taip pat numatytas leidinys apie spaudos išsikvojimą ir mūsų knygnešių vaidmenį. Į kvietimą regis-

truotis atsiliepė visa eilė knygnešių. Iškilmingai knygnešiai bus pagerbti per spaudos atgavimo 50 m. sukaktį paminėti iškilmes Čikagoje balandžio 29 d. New Yorke LB-nės NY apygardos kultūros tarybos pavedimu sudaryta Spaudos Radijo ir TV komisija, kuriai pavesta paformuoti Amerikos ir svetmtautų spaudą apie 50 metų spaudos atgavimo prasme. Jon Jaina M. Kižytė, J. Boley, M. Brakas, V. Dambra ir A. Saicius. Pirmajame posėdyje komisija nutarė daugiau pabrėžti 90 m. sukaktį, kaip šis koriko Muravjovo savivališkas "genocidinis" aktas buvo įvykdytas, nei 50 metų spaudos gražinimą, kuris rusus leistų girtis carinės Rusijos "humanizmu".

* Kompoz. Vl. Jakūbėnas baigė pritaikyti orkestrui savo naujausią veikalą — siuitą "Miško šventė".

* Žinomas lietuvių smuikininkas Iz. Vasiliūnas su šeima persikėlė iš Kolumbijos į JAV-bes ir įsikūrė So. Bostone, Mass. Gražiai pasižymėjusi lietuvių tautiniai šokiai Amerikos lietuvių G. Gobienė pakviesta šokių mokytoja mokyti ir kitas tautas lietuvių tautinių šokių.

* New Yorke širdies smūgiu mirė pasižymėjęs lietuvių veikėjas inž. A. Mačiūnas.

* Čikagoje mirė pulk. J. Bobelis, prie Laikinosios Vyriausybės ėjęs Kauno komendantu pareigas. Amerikoje taip pat mirė pasižymėjęs miškininkas J. Zadeikis, Lietuvos ministerio Vašingtone brolis.

* Harrimano, N.Y., Arden House buvo susirinkę apie 40 vadovaujančių amerikiečių sovietikos ekspertų, kurių pagrindinė svarstymo tema buvo "Continuity and Change in Russian and Soviet Thought". Sesijai vadovavo Columbijos un-to profesorius Ernest J. Simmons. New Yorke lietuviai žurnalistai buvo pasiuntę sesijai savos istorijos pavyzdžių.

* LKD Partija, minėdama 50 m. sukaktį nuo programos paskelbimo, gauna sveikinimų ir iš svetur.

Buv. italų min. pirm. A. de Gasperi, sveikindamas italų kd. partijos ir savo vardu,

džiaugiasi įvykdyta žemės reforma, mokyklų reforma ir St. Seimo įstatymų priimtą visuma, kurie kartu su respublikos Konstitucija, de Gasperio laikoma "viena iš pačių demokratiškiausių konstitucijų visoje Europoje", "trumpu laiku įgalino Lietuvą pasiekti aukšto kultūros bei pavydėtinos socialinės gerovės lygio." De Gasperi sakosi pats atsimenąs tuos svarbiausius darbus. Romos komiteto polit. sekret. adv. G. Sales savo sveikinime taip pat vadina Lietuvą "viena iš pažangiausių modernųjų laikų šalių."

* Dr. kun. St. Vališkaitis JAV spaudoje ragina remti vargo mokyklas lygiai taip, kaip Vasario 16 gimnazija. Jis skatina organizuoti rėmėjų būrelius ir aukas siųsti per Balfą.

TAUTIŠKI DIRBINIAI:

ilgos juostos £3.10.0, kaklaraiščiai £1.5.0, įvairios kitos juostos ir juostelės nuo 6 šil. iki £1.10.0. Išpildomi specialūs užsakymai. Kreiptis AL Leidykla.

SIUVAMOS MAŠINOS

Apžiūrėkite puikias vokiečių siuvamąsias mašinas ANKER. Lopo, ado, netgi siuvinėja. 10 metų garantija. 1500 dūrių per minutę. Turime taip pat 100 a. naujintų siuvamųjų mašinų. Gryna arba ilgam išsimokėjimui. SMITHS 219 Rundle St., Adelaide. Telef. W 1003.

NEJAU BALTIJOS TAUTOS NUSTOJO TEISĖS Į NEPRIKLAUSOMYBĘ?

Svedijos didžiausias dienraštis, liberalų organas DAGENS NYHETER, praėitą savaitę keliais vedamaisiais paeiliui įrodinėjo,

kokį didelį įnašą žmonijos istorijoje politiniai pabėgėliai yra padarę į laisvės sąvokos ugdymą ir laisvės branginimą.

Anglų, vengrų ir lenkų pabėgėlių dėka šiaurės amerikiečiai geriau suprato laisvės neįkainojamą svarbą ir tuo prisidėję prie jų pačių išlaisvinimo, o vėliau ir negrų vergijos panaikinimo. Atbėgėliai iš kitur turėję didelės reikšmės ir Prancūzijos bei Anglijos ir kitų Vakarų kraštų politinei kultūrai.

Dešimtys tūkstančių politinių atbėgėlių iš pavergtų Baltijos valstybių, savo raku darbu žymiai prisidėję prie Svedijos pokarinės ekonominės ekspansijos,

"drauge davė mums pajusti, kad mes patys galim atsidurti jų padėtyje. Jei nenorim nustoti budrumo laisvėje, turim leisti jiems kalbėti ir mokyti iš jų patirties." MORGON — TIDNINGEN, socialdemokratų svarbiausias organas ir probolševikinio užsienio reikalų ministerio Unden trimitas, polemikoje su Dagens Nyheter įrodinėjo būtent, kad pabėgėliai turėtų susičiaupę tylėti ir nedrumsti Svedijos gerų santykių su tais kraštais, iš kur jie pasišalino — girdi, visame pasaulyje tokia tvarka, kad pabėgėliams neleidiama liesti sąvų nepasitenkinimų ar ruošti kokioms politinėms akcijoms. Dokumentuotais faktais iš Vakarų valstybių Dagens Nyheter atskleidė, kad tai yra Undeno ir jo oficiozo grynas prasimanymas. Tolimesnė polemikoje Dagens Nyheter ištiesai pacitavo Undeno begėdišką pareiškimą riks-dage 1945 m. lapkričio 23-čią, pasakytą ryšium su diskusijomis dėl pabaltiečių išdavimo Sovietams, kur jis išvadino "europiečių, latvių ir estų viltis nepriklausomybę atgauti tuščiomis iliuzijomis ir išjuodino jų nepriklausomybės laikotarpį. Pabaltiečiai, politiškai nepribrendę, turi, girdi, skaitytis su susidariusia padėtimi ir dėtis atstatymo darban Sovietų Sąjungos rėmuose.

Polemikon įsijungė ir kiti svedų laikraščiai, socialdemokratai ir komunistai, gindami Undeno liniją, o kiti, su Dagens Nyheter ir Goeteborgo Handelstidningen prieky, jį puldami.

Trys Stockholmo pabaltiečiai išsiuntinėjo ir savo spaudai pareiškimą. Dagens Nyheter ir Goeteborgo Handelstidningen, taip pat liberalus, vakarų Svedijos įtakingiausias dienraštis, idėjo jį vedamųjų puslapiuose. Pareiškimas taip skamba:

"Spaudos diskusijose šiomis dienomis dėl Baltijos tautų išlaisvinimo teigta, kad jos nebuvusios nepriklausomybei politiškai pribrendusios. Pradėjusios kaip pavyzdingos demokratijos, jos pamažu išsigimusios į diktatūras.

Mes, pasirašę trijų Baltijos tautų atstovai protestuojam prieš tokį istorijos iškreipimą. Jau tai teigimuose prieštarina, kad nesubrendusios tautos pradėjusios kaip pavyzdingos demokratijos. Teisybė yra ta, kad šimtmetė carizmo priespauda, pakartotiniai prieš ją sukilimai, senas artimas ryšys su Vakarų kultūra ir kontaktas su savais politiniais emigrantais ten, o ypač Amerikoje, išmokė Baltijos tautas laisvo ir nepriklausomo gyvenimo. Bet drauge su atgauta nepriklausomybe jos susidūrė su labai dideliais ekonominiais sunkumais. Pasaulinio karo nuniokojimai, vi-

sų pirmiausia Lietuvoje ir Latvijoje, po jo ėjusios kovos prieš rusus įsiveržėlius nualino tuos kraštus ir pareikalavo milžiniškų atstatymo pastangų, tarp kurių radikali žemės reforma sudarė neatidėliotiną socialinę būtinybę. Įvairių visuomeninių sluoksnių įvairūs siūlymai klausimams spręsti ir privede toje padėtyje prie naujų partinių susigrupavimų.

Kalbos, kad Baltijos respublikos buvo suskaldytos nesuskaitomo skaičiaus smulkių partijų, yra nepaprastai perdėtos. Neskaitant mažųjų komunistinių grupių, Estija ir Lietuva turėjo tik po keturias partijas. Po nelyginti daugiau partijų turi kiti kraštai, pavyzdin Prancūzija. Bet ar dėl to nori kas paneigti Prancūzijai teisę į nepriklausomybę?

Teisinga, kad diktatūrinė epidemija iš Italijos, Vokietijos ir Lenkijos aplink 1930 m. pasiekė ir Baltijos valstybes. Bet kai senos ir prityrusios kultūrinės tautos, kaip italų ir vokiečių, negalėjo apsisaugoti nuo šios tautinės ligos, ar galima tada reikalauti, kad su žymiai didesniais sunkumais besirungiančios Baltijos tautos būt turėjusios parodyti stipresnį atsparumą? O ar norėta tik todėl paneigti italams, vokiečiams ir lenkams teisę į nepriklausomybę? Ar neigia kas rusų tautai teisę į laisvę nepriklausomybę, nors ją jau nuo 1917 m. kankina istorijos pati brutaliausia diktatūra?

Baltijos vadinamuosiuose diktatūrinuose režimuose nieko nebuvo panašaus į Hitlerio ir Mussolinio priespaudą ir terorą. Gal girdėjo kas apie žydų persekiojimus Baltijos valstybėse? Įvairaus laipsnio pastangų į totalizmą būta visuose trijuose tuose kraštuose, bet didėjantis opozicijos spaudimas ėmė vis smarkiau reikštis. Sausio mėn. 1938 m. įsigaliojo Estijoje nauja konstitucija, gražinusi tautai demokratines teises, o kiek vėliau tais pat metais Lietuvoje prieita prie koalicinės vyriausybės tarp Smetonos tautininkų, krikščionių demokratų ir liaudininkų. Opozicijos Latvijoje taip pat nepavyko nutildyti, pilietinių laisvųjų reikalavimas darėsi vis stipresnis, ir jei nebūtų įvykusi sovietinė agresija, Ulmano diktatūros žlugimo nebūtų reikėję ilgai laukti.

Nežiūrint įvairių sunkumų ir šlykščios užkrečiamos ligos iš senų kultūrinių tautų pusės, Baltijos tautos savo trumpos nepriklausomybes laikotarpyje visiškai įrodė, kad jos yra pajėgios stovėti ant savų kojų ir pačios save tvarkyti. Jos suspėjo sutvarkyti savus finansus ir sukurti virš visų interesų stovinčią nepriklausomą teisingą santvarką, atstatyti tai, kas įvairių įsiveržėlių buvo sugriauta, ir pravesti eilę socialinių reformų. Kokį respektą ir autoritariniai režimai visuose trijuose kraštuose rodė teisei santvarkai, geriausiai matyti iš to fakto, kad jie nedrįso kištis į teismų savarankišką darbą ar atleisti iš pareigų nepatinkamus teisėjus.

Jei Baltijos tautoms būt buvusi palikta jų nepriklausomybė, garantuota buvimu nariais Tautų Sąjungoje ir patvirtinta abipusiais susitarimais su kaimynu Sovietų Sąjunga, jos šiandien be mažiausios abejonės būtų jau klestėjusios kaip pavyzdingos respublikos."

August Rei
buvęs Estijos valstybės vyriausiasis.
Mintauts Čakste,
buvęs aukščiausiojo teismo narys,
Latvija.
Ignas J. — Šeinius,
rašytojas, Lietuva.

JEIGU JUMS REIKALINGAS VERTĖJAS

— pagelbėti pirkinėjantis —

KLAUSKITE KURĮ NORS MUSŲ PARDAVĖJĄ
Jis nurodys Jums Naujųjų Australų Pirkinėjimosi Biurą.
Ten Jums bus suteikta pagalba Jūsų gimtąja kalba

P A S

John Martin and Co. Limited

The Big Store Rundle St. Adelaide

DANTŲ GYDYTOJAS

Jaroslav Krywowitz

175, North Terrace (5-tas aukštas), Adelaide

Tel. LA1297

LIGONIAI PRIIMAMI:

Nuo pirmadienio iki penktadienio nuo 9 iki 5 val. po pietų, o šeštadieniais nuo 9 iki 12 val.

SUTAUPYSITE PIRKdami TIK GERĄ PREKĖ

Pirkite batus bet kurioje firmos

EZYWALKIN Ltd.

KRAUTUVĖJE

90, Rundle Street	Port Pirie	Hindmarsh
Unley Road	Port Lincoln	Hindley Street
Mount Gambier	Port Adelaide	Gouger Str.

Kiekvienos poros batų patvarumas garantuotas

PAVERGTUOSE TĖVYNĖSE

Okup. Lietuvoje dar vis tebesigiriama Maskvos meno dekados "laimėjimais" ir jos "įvertinimais". TSRS Dailės akademijos tikrasis narys P. Sokolovas — Skalia, per "Tiesos" Nr. 71 (23.3.1954) skiltis įvertindamas dekadon pristatytuosius lietuvių dailininkų kūrinius, skelbia, kad "gilūs socialistiniai pertvarkymai, įvykę naujoje T. Lietuvoje, įkvepia dailininkus ir padeda jiems palaipsniui nugalėti formalistines įtakas, kurios buvo jiems skiepijamos buržuazijos valdymo metais..." Nors ir konstatavęs, kad, girdi, "T. Lietuvos vaizduojamasis menas tvirtai eina socialistinio realizmo keliu," betgi toliau nusiskundžia, kad

"Lietuvos dailininkai yra dar labai skolingi savo liaudžiai.

Parodoje beveik nėra didelių šiuolaikinių kūrinių, skirtų revoliucinei lietuvių tautos kovai už savo nepriklausomybę, LK P-jos ir darbo klasės vaidmeniui bendroje kovoje už gimtosios žemės išvadavimą iš fašistinio jungo, kurinių apie lietuvių ir rusų tautų draugystę. Labai silpnai pavaizduota ir kita svarbi tema — lietuvių tautos kova prieš hitlerinius okupantus Didžiojo Tėvynės karo metais." Vertintojui

"žiūrovų dėmesį patraukia" tik 5 paveikslai "šiuolaikinėmis istorinėmis revoliucinėmis temomis."

Tai Rozentolio "F.E. Dzeržinskis slapta me susirinkime Vilniuje", B. Jacevičiūtės — "Rašytojai pas lietuviškojo junginio karius," V. Mackevičiaus — "Partizanai", L. Mergošilskio — "Oriolo kelias" ir L. Gračiovo — "Klaipėdos išvadavimas", toliau dar kiek šilčiau atsiliepiama apie S. Zuko karikatūras, V. Dilkos — "Steigiamąjį kolūkio susirinkimą" ir "Kolūkio statybą", B. Vyšniausko daugiafigūrinę skulptūrinę kompoziciją "Keturi komunistai" ir kai kuriuos kitus. Tai beveik ir viskas iš didelio kūrinių skaičiaus. Pasirodo, lietuvių dailininkai tiek "neprikodylavo" okupantams, kiek kitų šakų menininkai.

Pavergtųjų lietuvių vardu "pareikšti džiaugsmo" balandžio 2 d. buvo iš Vilniaus pasiųsta

į Kijevo kom. menininkų delegacija, kurią sudarė rašyt. V. Reimeris ir E. Mielaitis, aktorės M. Mironaitė ir E. Cudakova ir kt. Jie pasirodė drauge su ukrainiečiais kom. menininkais Kijeve, liaupsindami Ukrainos prijungimą prie Maskvos.

Nepaprastu laimėjimu skelbiamas naujas kainų sumažinimas, bet gyventojai išskyrus 5% komunistų ir valdančiuosius, kaip skurdo, taip tebe-skursta ir toliau.

Bet ordinų ir medalių bolševikai tai nesigali.

Neseniai ordinai ir medaliais tiesiog užvertė nuvežtus į Maskvą bolševikams pagyrų reikšti ir pagal smulkiausiai nustatytas direktyvas viešai dėkoti už krašto naikinimą bei skurdinimą okup. Lietuvos menininkus, o dabar išdalino jų naują partiją gausingų šeimų motinoms. Ir tai — įvairiausių laipsnių: "motinystės šlovės I-jo laipsnio", "motinystės šlovės II-jo laipsnio", III-jo laipsnio, keli laipsnių "motinystės medaliu", "motinos didvyrės garbės vardo" etc. O jų vaikai atimami arba siunčiami į tolimiausius "plačiasios tėvynės" laukus kaulų pakloti...

Bolševikiniais ordiniais neužmiršti apdovanoti ir "medicinos darbuotojai" Lenino ordinu apdovanoti tokie "lietuvių", kaip Vilniaus miesto liginės Nr. 3 gyd. J.A. Besenof, sveik. apsaug. inspek. P.N. Žilin, Vilniaus m. vaistinės Nr. 7 valdytojas šugel Josif Markovič etc. Iš lietuviškomis pavardėmis medic. darbuotojų sužymėti: Lenino ordinu — akių spec. Kutorgienė, darbo raud. vėliavos — infekcinės liginės vyr. gyd. J. Tiškus, medaliu "už darbo šaunumą" — sveikatos vicemin. A. Andruškevičius, Panevėžio m. gyd. O. Runkienė, sveik. aps. ministerijos vyr. akuš. ir ginekologas J. Neniškis ir dar pora kitų. Šiaip vis — tik rusiškos pavardės, kurios rodo, kaip plačiai jau rusinama Lietuvos medicina.

Bolševikai skelbia, kad Petrašiūnose pastatytas "Nemuno" kombinatas "gamins" Kauno statyboms visas reikalingas medines dalis. Popieriaus fabrike jo

VERGŲ DARBO SVARSTYMAS JUNGTYNĖSE TAUTOSE

Sovietų pavergtųjų kraštų egzilinių politinių institucijų visos pastangos yra kreipiamos pagrindiniam tikslui — tų tautų išlaisvinimui iš bolševikų vergijos. Be to, daroma visa, kad sovietų pavergtųjų tautų kančia būtų sumažinta, sovietinė vergija palengvinta. Viena skaudžiųjų vergiją velkančių tautų žaidžių yra priverčiamasis darbas, kuriam naudojami mūsų žmonės. Politinės egzilų institucijos visada stengėsi išnaudoti kiekvieną progą, kad vergų darbo klausimas atsidurtų Jungtinių Tautų forume, kad laisvajam pasauliui būtų viešai atidengta skaudžioji pavergtųjų tautų žaizda ir eventualiai būtų rasta priemonių jai sušvelninti.

Jungtinių Tautų Visuotinis Susirinkimas, Jungtinių Valstybių delegacijos prašomas, 1953 m. rugsėjo 17 d. nutarė šį klausimą įrašyti savo dientvarkėn tokiu pavadinimu — "Priverčiamojo darbo buvimas įrodymas". Pagaliau vergų darbo klausimas jau apsvarstytas Ad Hoc Komiteto 1953 m. lapkričio mėn., atsidūrė Jungtinių Tautų forume, Ekonominė-

je ir Socialinėje Taryboje (ECOSOC), kurios sesija prasidėjo š.m. kovo 30 d. New Yorke. Greitai bus pradėtas svarstyti ir šioje institucijoje vergų darbo klausimas.

Laisvosios Europos Komiteto būstinėje, dalyvaujant to komiteto atsakingiems pareigūnams, š.m. kovo 26 d. įvyko Amerikoje esančių egzilinių organizacijų atstovų pasitarimas apsvarstyti akcijai ir priemonėms, kurių reikia griebtis, kad Jungtinių Tautų Ekonominėje ir Socialinėje Taryboje svarstomas vergų darbo klausimas spręstųsi galimai palankiau. Sutarta visomis įmanomomis premonėmis veikti laisvųjų tautų atstovus Ekonominėje ir Socialinėje Taryboje, kad jie aktyviai dalyvautų šio klausimo debatuose, pritarę Ad Hoc Komiteto paruoštam raportui, ryžtųsi įsteigti

pastovią instituciją, kuri nuolat rinktų vis naują medžiagą, tirtų padėtį šiuo skaudžiu reikalu ir kasmet informuotų apie vergų darbus pavergtuose kraštuose Jungtinių Tautų Visuotinį Susirinkimą. Šiai akcijai vykdyti išrinktas specialus egzilų vykdomasis komitetas, kurian įeina ir Lietuvos Laisvės Komiteto pirmininkas V. Sidzikauskas.

Vykdomasis Komitetas tuojau atitinkamu raštu kreipėsi šiuo reikalu į Jungtinių Valstybių Valstybės Sekretorių John Foster Dulles ir į Amerikos delegacijos pirmininką Jungtinėse Tautose ambasadorių Gabbot Logde.

Sutarta aplankyti laisvųjų valstybių delegatus Jungtinių Tautų Ekonominėje ir Socialinėje Taryboje ir atkreipti jų dėmesį į šio reikalo svarbą. Pabaltijo valstybių laisvės komitetai įsipareigojė sueti į kontaktą su D. Britanijos, Kubos, Norvegijos, Venecuelos ir Indijos delegacijomis. Jau matytasi su Kubos D. Britanijos delegacijų žmonėmis. Kubos atstovas Emilio Runez Portuondo nuoširdus Pabaltijo valstybių draugas, prižadėjo tvirtai remti mūsų bylą. Ir D. Britanijos atstovas Mr. D.N. Brinson patikino savo palankumą ir teigiamą pažiūrą į mūsų reikalą.

Lietuvos, Latvijos ir Estijos Laisvės Komitetų pirmininkai š.m. balandžio 6 d. kreipėsi raštu į Atstovų Rūmų narį Mr. Charles J. Kersteną prašydami, kad (Perkelta į 4 psl.)

pagaminama žymiai daugiau, oet jis eina į "plačiąją tėvynę". Juo spausdinama didžioji sovietinė enciklopedija.

"Savonorius" į Sibirą tebeveža toliau

Vilniaus radijo pranešimu, balandžio 5 d. 200 "jaunų Tarybų Lietuvos patriotų" išvyko į Čkalovo sritį "įsisavinti plėšinių ir dirvonuojančių žemių." Balandžio 4 d. Vilniaus dramos teatre jiems išleisti buvo suruoštas mitingas per kurį kalbas pasakė tarybinių ūkių min. Kuncinas, mitingą atidaręs Fedotovas, Vilniaus auto remonto gamyklos šaltkalvis Petrauskas ir kt. Visi jie džiaugėsi, kad išsiunčiamieji "Lietuvos komjaunimo pasiuntiniai", turį "garbingai atstovauti LTSR jaunimo vardą", galės drauge su kitais "plėšinių įsisavinti" pašauktaisiais 400.000 TSRS jaunulių ir merginų "tinkamai atlikti savo uždavinį". Iš Vilniaus radijo pranešimų matyti, kad išsiunčiamieji pirmūnai išdirbio normas įmonėse atlikdavo 150% ir net daugiau. Tuo būdu, užuot, kaip spartuoliai palikti Lietuvoje, jie, prievarta išplėšti iš savojo krašto, turės svetur vykdyti partijos uždavinius.

Nepaprasta proga!

MES MOKAME £15 UŽ JŪSŲ SENĄ ŠALDYTUVA (ledais šaldomą) "ICE-CHEST" (bet kokiam stovyje, už gerą mokame daugiau) PERKANT VIENĄ IŠ GERIAUSIŲ — Australijos rinkoje — ELEKTRINĮ ŠALDYTUVA

KAINA
£173.15

Jūsų senas šaldytuvas "Ice-Chest" priimamas į depozitą

ir
£1 KAS SAVAITĖ

arba

£4 KAS MĖNUO

Šio modelio sandėlyje turime tik 6 šaldytuvus

7 kub. pėdų

Westinghouse

KAINA
£168

Jūsų senas šaldytuvas "Ice-Chest" priimamas į depozitą

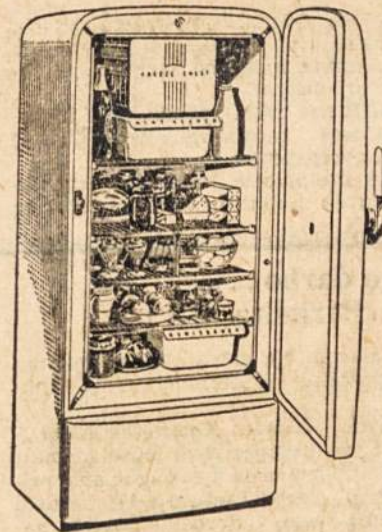
ir
£1 KAS SAVAITĖ

arba

£4 KAS MĖNUO

Šio modelio turime sandėlyje tik 4 šaldytuvus

6 kub. pėdų

Mėnesines ratas galite mokėti mūsų krautuveje 94 Junction Rd., Rosewater, arba mieste, 95 Waymouth Street, Adelaide.

Prašome telefonuoti — tel. J 2726 — (bet kuriuo laiku), ir mes atsiųsime savo atstovą, kuris Jus painformuos ir atgabs į mūsų sandėlį (Jums patogiausiu laiku), kad galėtumėte apžiūrėti šaldytuvą vietoje, o po to nugalbėms Jus atgal į namus be jokio Jūsų įsipareigojimo pirkti šaldytuvą.

G A R A N T U O J A M E —

KAD PIRKdami WESTINGHOUSE JŪS PERKATE PATĮ GERIAUSIĄ ŠALDYTUVA, KAD PIRKdami PAS KORDUBĄ JŪS SUTAUPYSITE DAUG PINIGŲ.

KIEKVIENAS ŠALDYTUVAS APRŪPINTAS 5-Ū METŲ GARANTIJA.

Nėra ko ilgiau laukti — pirkite WESTINGHOUSE šaldytuvą šiandien pat pas KORDUBĄ

JŪSŲ MALONIAM DĖMESIUI:

Per paskutinius 4 metus mes sistematiškai stebėjome ir studijavome elektrinių šaldytuvų techniką ir šiandien mes visiškai sąžiningai Tamstoms galime rekomenduoti WESTINGHOUSE elektrinį šaldytuvą, kuris tikrai yra geriausias dabartinėje Australijos rinkoje. Šitas mūsų tvirtinimas nėra eilinė reklama, tačiau rimta techniška nuomonė, kurią mes su malonumu Tamstoms įrodysime.

R. KORDUBA

94 JUNCTION RD., ROSEWATER, S. A.

Tel. J 2726 — kiekvienu metu.

Spaudos draudimo panaikinima minint

Kaip ir visa eilė kitų kadaise buvusių džiugių sukakčių, taip ir šiemet sueinančioji 50 metų sukaktis nuo spaudos laisvės (nors ir nevisiškos) atgavimo yra gaubiamama tamsaus ir šurpaus dabartinės padėties šešėlio. Tačiau laisvėje esantieji lietuviai yra užsimoję šiais metais tą sukaktį atitinkamai paminėti. Be ypatingų nutarimų, be manifestų šie 1954-tieji metai jau yra tapę

Lietuviškosios spaudos metais. Daug kam kyla klausimas, koks tos sukakties atžymėjimas būtų prasmingesnis pačiai solenizantei, t. y. lietuviškai spaudai. Tas klausimas kreipiamas ir į Lietuvos žurnalistų Sąjungos valdybą.

Nors Lietuvos žurnalistų Sąjunga bei jos valdyba tik iš dalies turi pamato tartis atstovaujanti lietuviškai spaudai, ryžtamės pareikšti nuomonę bei pareidavimą dėl šio paminėjimo.

Visokio paminėjimo būdai yra saviškai geri ir tinkami. Tai gali būti istorinės apžvalgos paskaitų ar straipsnių forma, atitinkamos manifestacijos, su spaudos draudimo laikais susieti vaidinimai.

Kadaise bei dabar į Lietuvą neleistos ir neleidžiamos spaudos leidinių parodos, spaudos reikšmės visuomenė dar kartą paryškintimas, paskatinimai remti spaudą bei ją naudotis, sustiprintas spaudos platinimas ir t. t. Nemanome, kad tatai reiktų dar plačiau mūsų visuomenininkams beaiškinti. Mes tik norėtumėm bent papildomai priminti, kad minint anuos laikus, o sunkiai iškovotas 1904 metų gegužės 7 dienos palengvinimas, drauge turėtų būti ypatingas dėmesys atkreiptas į tai.

kokioje būklėje lietuviška spauda yra Lietuvoje atsidūrusi dabar.

Reikia palyginti panašumus ir skirtumus tarp to, kas buvo prieš 50 metų ir kas yra šiandien.

TADA buvo uždrausta lietuviška raidė.

DABAR yra uždrausta lietuviška mintis.

TADA lietuviškos spaudos pačioje Lietuvoje iš viso nebuvo, nes, tikrai savaip spaudai esant uždraustai, svetimos, primastos, tik lietuviška bandomos pavadinti spaudos buvo bent galima nepriimti.

DABAR lietuviškos spaudos Lietuvoje irgi nėra, bet yra svetima, lietuviškosios spaudos vardą pasisavinusi spauda, kuri primetama per prievartą ir jos nebegalima atvesti.

TADA bent svetimuose kraštuose leidžiamose lietuviškoje spaudoje, nors ir slapta, vis dėlto Lietuvoje gyvenusieji žmonės galėjo dėstyti savo mintis, rūpesčius ir viltis. Ir ta tikroji lietuviška spauda, nors ir gaudoma bei šaudoma, vis dėlto sugėdavo Lietuvos žmones pasiekti ir juos gaivinti.

DABAR nei vienas žodis iš Lietuvos nebegali prasiskverbti į svetur esamą tikrąją lietuvišką spaudą ir nei viena tikro lietuviško laikraščio skiautėlė nebegali prasiskverbti pro daug sandaresnes Lietuvos kalnimo sienas, pro daug budresnius ir žiauresnius jos kalėjimo sargus.

Tada bent svetima kitų kraštų spauda, bent tokia, kuri tiesioginiai nelietė ano meto Lietuvos kalėjimo sargų, Lietuvoje buvo prieinama.

DABAR net tokia spauda, kuri kituose kraštuose tuos sargus netgi giria, į Lietuvą nebeatpenka.

TADA svetimuose kraštuose bent pačių Lietuvos kalintojų leidžiamą spaudą

svetur buvo galima gauti.

DABAR ir tos Lietuvai primastosios svetimos spaudos kitur neįmanoma matyti, nes Lietuvos kalintojai dabar vengia parodyti, kokiais nuodais jie bando Lietuvos dvasią nuuodyti.

Tai yra tokie dideli panašumai ir tokie dar didesni skirtumai, kad jie neišvengiamai sudaro pritrenkiamą įspūdį kiekvienam, kas tik ji pakankamai vaizdžiai įsisąmonina. Laisvajame pasaulyje visa tai maždaug žinoma, bet žinoma tik paviršutiniškai. Retas tėra įsigilinęs, ką tai iš tikrųjų reiškia.

Tai štai ir yra vienas iš svarbiausių kalbamosios sukakties paminėjimo uždavinių:

Išryškinti laisvame pasaulyje buvusią ir dabartinę Lietuvos spaudos tragediją visoje jos nuogybėje, parodyti, ką Lietuvai reiškia kiekvienas rusų įsivešpatavimas Lietuvoje.

Ne tik specialiuose minėjimuose, ne tik bendruose tam reikalui skirtuose susirinkimuose, bet

kiekvienoje lietuviškoje organizacijoje.

vis tiek kokios ji bebūtų paskirties ar pobūdžio, šiais metais dera

bent viename susirinkime sustoti ties tuo mūsų spaudos tragedijos vaizdu ir priimti atitinkamą rezoliuciją prieš tą lietuviškosios spaudos prievartavimą.

Mokslo — technikos naujienos

MILIJONAI ŽVAIGŽDŲ PUOLA ŽEMĖ

Visi esame matę, kaip žvaigždėtą naktį dangų perskrodžia šviesos pjūvis. Tai krenta atskilusi žvaigždės dalis — meteoras.

Prieš porą metų toks meteoras Persijoje užmušė 12 žmonių, sugriovė kelioilgą namų. Staiga tai vienur tai kitur pataiko į namus. Vienoje mokykloje pataikė į mokytojo baltinius, ir šis manė, kad mokiniai jam pokštus krebja. Tik vėliau, suradus akmenį, buvo nustatyta, kad jis iš dangaus. Prieš 150 metų Aigle mieste, Prancūzijoje, nukrito keleta akmenų, ir miesto burmistras niekaip negalėjo išaiškinti, iš kur jie. Tada žmonės manė, kad akmenys krinta iš debesų.

Mokslas išaiškino šių skručių kilmę. Jie yra žvaigždžių atplaišos. Didelės jų masės atitrūksta ir krinta į žemę. Laimė, kad mūsų emė turi storą atmosferos sluoksnį, į kurį meteorai susitrina, suveda. Tik didesnieji gabalai pramuša šitų žemės patalus ir trenkia į žemę. Per metų metus žemę yra pasiekę dideli meteorai. Apie 1928 m. toks nemažas meteoras nukrito šiaurės Lietuvoje. Šio šimtmečio pradžia vienas iš didžiausių puolė į Sibirą, išdeginamas dideliu miško plotus.

Amerikoje pats didžiausias yra nukritęs Arizonoje. Ten yra išmuštas milžiniškas krateris, apie 120 metrų pločio ir apie 180 metrų gylio.

TELEVIZIJA KARIUOMENI

Amerikos kariuomenė nori pritaikyti televiziją karo taktikai. Pirmųjų linijų vadai galės dalinių judėjimą vaizdais perduoti tiesiai į savo štabus už 10 mylių. Štabai, matydami padėtį fronte, galės geriau daryti sprendimus.

ATOMINE ENERGIJA

susirūpino Indija. Jau sudarytas atomi-

jungos, bet saugokitės Kremliaus ir quislingų pastangų nuslėpti šiuos faktus: 1. Baltijos tautos kategoriškai priešina Sovietų viešpatavimui bei rusifikacijai ir siekia Estijos, Latvijos ir Lietuvos nepriklausomybės ir laisvės atstatymo, nors režimas ir bijąs parodyti tikruosius jų jausmus. 2. Priešingai Vinsinio pareiškimui Jungtinės Tautos, — esą, mūsų tautos esančios laimingiausios kaip niekad, — Kremliaus kolonializmas sugriovė ūkį, atnešė skurdą, masines deportacijas ir kadaise laisvų Baltijos tautų naikinimą, vergų darbą ir panaikino visas žmogaus teises bei pagrindines laisves. 3. Intensyvi karinių įrengimų statyba vykdoma Baltijos pakrantėse. 4. Daugiau kaip milijonas lietuvių, latvių ir estų kilmės amerikiečių yra nepaprastai susirūpinę savo kenciančiomis tėvynėmis.

Toliau mes labai prašome Tamstą, būnant Sovietų Sąjungoje, pasiteirauti apie šimtų tūkstančių iš Estijos, Latvijos ir Lietuvos deportuotųjų ir Vorkutos, Karagandos, Barmoulo ir kitose vergų darbo stovyklose esančiųjų likimą.

Prašome patvirtinti šios telegramos gavimą. Tamstoms sugrįžus sueisime į sąlytį.

A. Perandi
Estijos Laisvės Komiteto Pirmininkas
V. Kansons
Latvijos Laisvės Komiteto Pirmininkas
V. Sidzikauskas
Lietuvos Laisvės Komiteto Pirmininkas

Tokios rezoliucijos ar dalyką pavaizduoją laiškai derėtų siųsti visur, kur tik atitinkama organizacija gali pasiekti: ne tik atitinkamo krašto aukštesiems politikams, bet ir visuomenininkams, ypač laikraštininkams, redaktoriams, leidėjams, o visų pirma

tos pačios vietos laikraščiams arba ir šiaip asmenims, su kuriais yra ar gali būti sudarytas ryšis.

Ne kiekvienai, ypač mažesnei, organizacijai toks užsimojimas lengvai įvykdomas. Sporto klubai, chorai, savišalpos draugijai ar kuriai kitai su spaudos reikalais tiesioginiai nesusijusiai organizacijai toks darbas atrodytų visai svetimas. Betgi spauda juk visiems reikalinga. Ji yra

visų ir visokios veiklos jei ne pagrindinis, tai bent svarbus pagalbinis įrankis. Atkreipimas dėmesio ne tiek į abstraktaus "laisvojo pasaulio", o kiek galima didesnio skaičiaus realių, gyvų laisvų žmonių dėmesio į lietuviškosios spaudos tragediją drauge būtų ir apčiuopiamas dėmesio atkreipimas į pačios Lietuvos tragediją. Prieš 50 metų įvykusios mūsų spaudos laisvės bent dalino atgavimo sukaktis suteikia tokiame dėmesio atkreipimui progos, ypatingesnės už daugelį kitų progų. Tad pasinaudoti tąja proga dera visiems.

Lietuvių žurnalistų 8-gos Valdyba

nės energijos komitetas ir manoma, kad 1961 metais ją pakinkys elektros gamybai. Atomą tyrinėti paskatino Indijos turimi dideli monacito turtai, o jame toriumo, kuris po uranijaus vartojamas atomo energijai gaminti. Atomo energijos komiteto pirmininkas mano, kad tai Indijos vienintelė viltis, atomas padės pagaminti elektrą, o su ja pakils ir gyvenimo lygis.

"SAULĖ KRITO IS DANGAUS"

Prieš 27 metų geologas H. D. Klavins rytinėje Palmiro aukštumoje, apie 400 metrų aukštyje rado savotiškus kraterius, apie 80 metrų pločio ir 20 m. gylio. Tada jis negalėjo nustatyti jų kilmės. Dabar buvo surengta ekspedicija, girdejo ir pasakojimą, kad maždaug prieš 300 metų "saulė krito iš dangaus", nes meteorai degdami puola į žemę.

ULTRARAUDONIEJI SPINDULIAI

Šveicarijoje, Zenevos mieste, vienos krautuvės reklamai pritaikyti ultraraudonieji spinduliai. Kas tik prie krautuvės lango sustoja, tam neuždengtas kūno vietas šildo maloni šiluma. O Zenevos oras nuolat drėgnas ir vėjutas. Tad gyventojai mielai sustoja ties krautuvės langais. Taip pat vienoje Zenevos bažnyčioje, kur žiemą labai šalta, vargonininkui įtaisė ultraraudonų spindulių aparatą, kuris begrojančių malonai šildo, ypač rankas.

ORO TUNELI

laboratorijoje pasidarė anglų lėktuvų fabriakai. Šiame dirbtiniame tunelyje yra sudarytos tokios pat oro sąlygos, lyg lėktavas skristų per Atlantą 1000-1600 km. per valandą. Oro spaudimą, vėją ir temperatūrą pagamina specialūs aparatai. Šiame tunelyje tira, kaip veikia medžiagas.

ELTOS kronika

* ALT įteikė Kersteno komitetui išverstus į anglų k. ir surašytus į nustatytos formos blankus 440 asmenų parodymus. Baigiami versti į anglų k. dar 130 asmenų liūdijimai. Be viešų apklaušinėjimų, komitetas ima bylon ir pilnus parodymus raštu. Kai kurių sričių specialistai savo parodymus yra įteikę tiesiog grupėmis. Buv. Aukščiausiojo Prezidiumo pirmininko pavaduotojas ir "Liaudies Seimo" narys L. Dovydožas prie savo raštu įteiktų parodymų dar pridėjo savo paruoštą knygą apie okupaciją "Mes valdysim pasaulį". Savo parodymus Kersteno komitetui įteikė ir prof. V. Krėvė-Mickevičius.

GIRTI SPOKAI NEW ORLEANSE

New Orleans miesto parkuose pastebėti girti spokai. Jie vargšai vos gali žemė rėplioti, medžiuose laikosi nestipriai. Mat, žiema buvo lengva, todėl New Orleans parkuose uogos ilgai laikėsi. Jos ir sugundino praleikiančius ir dar šiltesnes vietas spokus čia dar ilgiau paviešėti. O uogos persirpo, jose atsikrado alkoholio. Palešę tokių uogų, spokai pasigėrė ir girti voliojosi ant žemės.

* "Europos Lietuvis", iki šiol ejęs 6 puslapių, dabar sumažintas iki 4 puslapių, nes skaitytojų skaičius tiek sumažėjo, kad laikraštis nepajėgia išsiversti, o pašalinių pajamų permaža, kad padengtų nuostolius.

Pirmasis lietuvis inžinierius, baigęs mokslus Australijoje

Pirmasis lietuvis Australijoje šiais metais apleido Adelaidės Universiteto auditorijas kaip pilnai kvalifikuotas statybos inžinierius.

Tai Leonardas Raimundas Garbaliuskas, gimęs 1927 metų gegužės 25 d. Kaune. Ten pat praleido savo vaikystės nerūpestingas dienas, baigė pradinius mokslus ir lankė "Aušros" berniukų

gimnazija. Ištikę mūsų kraštą suakrėtimai ir raudonojo mario užplūdimas pertraukė Leonardo mokslus. Kaip ir daugelis kitų, jis tapo išblyškstas Vokietijoje, kur po daugelio vargų ir tik karo audroms pasibaigus 1946 metais įstojo Seedorfo lietuvių gimnazijos septintą klasię. Ši lietuvių stovykla, o kartu ir gimnazija, buvo kilnojama iš vietos į vietą ir pagaliau 1948 metų pavasarį Dedelstorfe Leonardas įgyja brandos atestatą. Keliems mėnesiams praslinkus jaunasis abiturientas su kitų gimnazistų būreliu išvyksta Australijon. Čia sutinka visiems pažįstamą sutartį ir patenką Leigh Creeko anglų kasyklas. Panaigus sutartį tuoj pat įstoja į Adelaidės Universitetą. Sekė keturi metai mokslo ir rūpesčių, keturi metai studijų ir studento nedamiegotų naktų. Tačiau pasiryžimas nugalėti visas klūtis ir štai matome jaunąjį profesionalą išeinantį gyvenimam su neribotomis galimybėmis atvertomis prieš akis.

Leonardas Raimundas Garbaliuskas — pavyzdys mūsų lietuviškam besimokančiam jaunimui, paskatinimas abejojantiems ir nesiryžantiems.

V.A.N.

J. E. Arkivyšk. JUOZAPŲ SKVIRECKO PADEKA IR LINKEJIMAI

Praeitais metais, arkivyškupui J. Skvireckui švenčiant 80 m. amžiaus sukaktį, Melbourne buvo išleistas rotatorium leidinėlis — "Juožapas Skvireckas", kurį paruošė Br. Zumeris. Arkivyškupas, gavęs šį leidinėlį, jo leidėjui kun. Vaseriui atsiuntė šitokio turinio laiška: Geriamasis Kunige!

Tamstos malonų laiškelyje ir tikrai gražų leidinėlį mano LXXX metų sukakties proga gavau ir širdingai dėkoju Tamstai už parodytą man atsidavimą ir pagarbą. Lygiai širdingai dėkoju taip pat Tamstos atsiųsto leidinėlio autoriui, gerb. ponui Zumeriui, už jo tikrai kraupštų ir atidų darbą iš visų galimų šaltinių surenkant tiek žinių. Pasigėrėtinas jo pasišventimas ir uolumas džiugina mano dienas.

Kartu dėkoju visiems Australijos Lietuviams už mielą prisirišimą mūsų brangių Tėvynėi ir mūsų Motinai Katalikų Bažnyčiai. Jų ištikimybė Lietuvai ir mūsų tikėjimui yra laidas nesulaikomai artėjančio laisvės ir nepriklausomybės ryto. Dievas tesaugo Jus tolimoje Australijoje!

Mano ganytojinis palaiminimas telydi Jus visų sunkiose tremties dienose!

Addictissimus in Christo Domino
Juozapas J. Skvireckas
Kauno Arkivyškupas

Pastaba: Kurie norėtų šį leidinėlį apie arkivyšk. J. Skvirecką gauti, prašomi kreiptis į Spaudos Kioską aroa pas leidėją kun. Vaserį. Jo kaina 3/-.

* Parapijos Sekmadienio Mokyklos tėvų susirinkime praeitą sekmadienį dalyvavo 18 tėvų bei motinų ir mokytojai. Į mokyklos tėvų komitetą išrinkti: pp. V. Šalkūnas, S. Vaišutis, M. Stanevičienė ir J. Gylus. Tuoj po pamokų prieš pamaldas nutarta vaikams duoti arbatos. Užkandžius vaikai atsineša savo. Nutarta vaikams įvesti dienynus — kontroliuoti knygetes, iš kurių tėvai galės kontroliuoti vaikams užduotas pamokas ir jų pažangumą.

Ar žinai, kad

nors žemė žmonėm jau per maža, bet, pasirodo, dar 11 mil. kvadratinį kilometrų, arba žemės paviršiaus 4% dar neištirti. Tokios neištirtos žemės daugiausia yra Arktikoje, toliau vidurio Azijoje ir Pietų Amerikoje.

* Londone buvo vargas vaikų darželiui, kur yra namai susigrūdę ir stoka vietos kiemam. Vienas mažų kūdikų darželis sugalvojo padaryti narvelį ir jį iškišti pro langų su kūdikiu.

SUSIGALVOJO IR PRACOZAS

Neseniai buvo paleista iš varžytinių mirusio rašytojo A. Gide asmeninė biblioteka. Joje buvo viena knyga, kurios pradžioje autorius ranka įrašyta: "Mažoniai prašau šios knygos neskaityti". Atrodo, kad prašymas buvo lig tol tenkinamas, nes knygos lapai neišpausyti.

Vergų darbo... (Perkelta iš 3 psl.)

ir jis paremtų šią mūsų akciją, tinkama proga prabilų iš Atstovų Rūmų tribūnos.

Lietuvos Laisvės Komitetas dabartini metu yra įtempęs savo jėgas surinkti naujos įrodomosios medžiagos apie priverčiamąjį darbą Lietuvoje bei lietuvių naudojimą vergų darbams Sovietų Sąjungoje.

Be to, Lietuvos, Latvijos ir Estijos Laisvės Komitetų pirmininkai 1954 m. balandžio 5 d. telegrama kreipėsi į Amerikos laikraštinių ekskursijas, esančias dabar Sovietų Sąjungoje, vadovą Mr. James L. Wick prašydami jį ryžtis, kad laikraštinių būtų įleisti ir į Baltijos valstybes, kur galėtų nors iš dalies pajusti priverčiamąjį darbo sistemą ir patyrinėti darbo vergų iš mūsų kraštų padėtį pačioje Sovietų Sąjungoje.

Ponui James L. Wick
Tautinis Viešbutis (National Hotel)
Maskva.

Patyrę, jog Tamsta ir septyniolika kitų amerikiečių laikraštinių yra gavę leidimą keliauti po Sovietų Sąjungą, mes atkreipiame Tamstos ir Tamstos kolegų dėmesį, kad užsienų žurnalistams durys į Estijos, Latvijos ir Lietuvos pavergtąsias teritorijas buvo užtrenktos dėl aiškių priežasčių. Vadovaudamiesi šiuo precedentu, ryžkitės gauti leidimą šioms Sovietų okupuotoms Baltijos valstybėms aplankyti, grįžtant iš Sovietų Są-

Redaguoja O. A. Pridotkaitė

MAŽOSIOS LIETUVOS TAUTINIAI RŪBAI

Maž. Lietuvos tautinis rūbas jau ne toks spalvingas kaip pav. aukštaitės arba suvalkietės. Ypač Klaipėdos krašto tautinis rūbas yra itin tamsus ir rimtas. Kodėl taip yra?

Pirmiausia, aišku, ta daugelio šimtmečių prisilėgimo našta veikė ir mūsų krašto žmonių charakterį. Maž. Lietuvos motinos per šimtmečius turėjo atiduoti savo sūnus svetimiems tarnauti ir už svetimas žemes mirti. Juk ir mūsų dainos dalinai virto giesmėmis. Matomai nebebuvo progų linksms dainas dainuoti.

Kita priežastis yra jūros ir marių artumas. Sakysite, linksma prie jūros! Taip gulėti smėlyje ir klausyti bangų ūžimo yra linksma. Bet jeigu reikia iš tos jūros sau duoną susižvejoti ir su audra kovoti, ir kai žvejė motina ar žmona nežino, ar grįš jos mylimieji iš jūros, jau ne taip linksma. Aš ne vieną žvejo motiną mačiau, kaip susirūpinusi žveglė į apsiniaukusių dangių ir į kylančius bangas, ir negaliu įsivaizduoti, kad jos tada mieliai vilkėdavo spalvingus rūbus. Priešingai, jos tamsiom skrom apsisupusios stovėdavo ant kranto, o veidas būdavo išvogtas rūpesčio raukšlėmis.

Klaipėdos kraštas iki tolimiausių sričių yra betarpiškai surištas su jūra ir mariomis. Visi turėjome gimintų ir artimų draugų žvejų. Ir visi mėgome šviežią — gyvą žuvį. Ūkininkai, pabaigę dienos darbą, važiuodavo į pajūrį ir laukdavo besišnekučiuodami su moterimis ir seneliais grįžtant žvejų laivų. O tie laivai ne visada buvo dideli ir tvirti. Taip, kad tūla žvejė motina ir nesulaukdavo sūnaus iš jūros. Taip, mes pajūrio lietuviai ne tik labai mylime savo jūrą ir marias, bet ir oijome jų.

Dabar apie patį tautinį rūbą. Didž. Lietuvos tautinis rūbas jau seniai tik iškilnių proga užsiveikamas. Tuo tarpu Maž. Lietuvos tautinis rūbas buvo kasdien nešiojamas. Mūsų moterys griežtai laikėsi prie to rūbo. Jeigu ūkininkaitė užsivilko į bažnyčią eidama arba šiaip viešose vietose tokį rūbą, kokį mes šiandieną nešiojame, tai buvo apšaukta "vokietė" ir jos jau visi šalinavosi. Tai rodo, kaip giliai lietuvybės šaknis buvo mūsų motinių sąmonėje įsitvirtinusi ir koks griežtas pasipriešinimas buvo visam, kas svetima. O visa svetima buvo "vokiška".

Taip buvo maždaug iki pirmo pasaulinio karo. Po karo, kaip paprastai, žmonių moralinės vertybės krinta. Tad ir Maž. Lietuvos tautinis rūbas pradėjo užleisti vietą "vokiškam" rūbui. Ūkininkų dukterys išėjo į miestus ir daugelis jų, kad išvengtų vokiečių pašaipos, užsivilko "kleidėmis". Tos ir žuvo vokiečių kultūroje.

Kitos, paukusios namie, išsaugojo tautinį rūbą ir tautinę sielą. Jos ir toliau nešiojo tamsų tankiai klostytą sijoną

(kedelį) su neryškiom juostom skersai. Kiklikas (vėstė) buvo juodas, prie ieseinių rūbų — aksominis. Priešakyje kiklikas neužsegtas, bet plona juostele daug kartų kryžmai sulaikomas. Marškiniai lininiai, prie peties ir prie rankovių skersai juostos raštu papuošti. Taip pat nuo kaklo per pečius eina siaura juosta, "pelės taku" vadinama. Prijuostė (šuršis) kiek šviesesnė už sijoną, skersomis juostomis austa. Juosmenį daug kartų juosia siaura juosta, rištuvu vadinama. Jaunos moterys ir mergaitės į kasas pynė siauras juostas — kaspinus. Jų ilgi galai kaotojo užpakalyje. Senos moters nešiojo ant galvos dailiai siuvinėtą kepurėlę, šepšiu vadinamą. Po prijuoste būtinai nešiojo keturkampę terbelę, kaip šeiminkės simbolį — krapšę. Ji itin gražiai išsiuvinėta. Kojinės (žekės) baltos, gražiais raštais megstos — mūsų tarpe — adytos. Bateliai (kurpės) juodos.

Silutės ir Tilžės apskričių tautinis rūbas truputį skirtingas. Ten sijonas išilgom juostom austa. Prijuostė balta arba gelsva su ryškiom juostom skersai ir užbaigta kutosais. Jį matėme mūsų brangaus Vydūno vedamos Tilžės Giedotojų Draugijos lietuvių nešiojamą. Tautiniai rūbai, tautodailė ir tautosaka išreiškia tautos būdą ir pergyvenimus per šimtmečius. Nors lietuvių tauta ir nebedidelė liko, tik atskiros jos sritys, ypač tautiniais rūbais, tarmėm ir tautodailė skiriasi. Taip žemaitės tautinis rūbas skiriasi nuo aukštaitės arba suvalkietės, o dar labiau skiriasi Mažosios Lietuvos tautinis rūbas nuo seserų Didžiojo Lietuvos.

Rūbas bendrai, o tautinis rūbas ypatingai, išreiškia žmogaus ir tautos charakterį. Linksmesnis, gal ir laimingesnis žmogus vilki šviesesnius, spalvingesnius rūbus. Tuo tarpu gyvenimo rimties rūbas nelaimių lydymas žmogus. Todėl, jeigu kas taisosi Maž. Lietuvos tautinį rūbą, nenukrypke nuo virš minėtų rūbų aprašymo. Mes jį dabar tebešiojame norėdami pagerbti savo senes, kurios per ilgus šimtmečius sugėbė išsaugoti tą lietuvišką rūbą, lietuvišką kalbą ir lietuviškus papročius tol, kol atėjo diena, kada mūsų sukilėlių — savanorių dėka abi tautos dalys buvo sujungtos į vien tvirtą vienetą.

Dabar daugelis anų drąsių sukilėlių yra žuvę koncentracijos stovyklose, kareiviniuose ir tolimo Sibiro laukuose. Todėl minėdami juos ir drąsų jų žygi, mes giliai lenkiame galvas ir ieskome mintyse tų nežinomų kapų, prašydami Aukščiausio suteikti jiems amžinos ramybės.

E. Liaudinskienė-Gvildaitė

ATSIŠAUKIMAS

Knygų leidykla Gabija spaudos gražinimo penkiasdešimtmečiui ir tremties dešimtmečiui atžymėti šių metų antroje pusėje nutarė išleisti literatūros metraštį. Tai bus didelė penkių šimtų puslapių iliustruota ir meniskai atspausdinta knyga.

Tokios knygos išleidimas šiandien kaip tik yra prasmingas, nes tėvyneje gyvas ir laisvas lietuviškas žodis yra daug kiečiau ir plačiau užgintas nei carų laikais. Dar daugiau: geležinė uždanga yra taip sandari, kad už Lietuvos ribų spausdinamas lietuviškas žodis krašto pasiekti negali. Stalino — Malenkovo žandarai uolesni ir ištikimesni už cariškus, ir didvyriškas knygnečio žygis yra visai neįmanomas.

Tarybinė lietuviška literatūra, nors medžiagiškai ir labai remiama, nusoso kokybiškai ir kiekybiškai. O tai kaip tikrai įrodo, kad gyvas žodis be laisvės kilti negali. Mes tremtyje dažnai pasiskundžiame darbo sąlygomis, ir jos tikrai nėra palankios, tačiau tremtyje parašoma daugiau negu krašte. Dėl to laisvę turėtume priimti ne vien kaip darbo sąlygą ir žmogaus teisę, bet kaip malonę ir piliečio pareigą.

Norėtume, kad šis metraštis būtų tremtinių rašytojų garbes knyga. Norėtume, kad tai būtų kovojančio ir nepasiduodančio lietuvių atsparos dokumentas. Norėtume, kad jį sutvirtintų lietuvių tikėjime ir viltyje. Dėl to prašome gerbiamusius rašytojus į šį reiką visu rimtumu pažūrėti, kad knyga būtų pilnas ir tikras laisvo ir kovojančio lietuviškojo žodžio vaizdas.

Būtų gera, kad medžiaga redaktorių pasiektų kaip galima greičiau, bent iki š.m. gegužės 15 dienos. Medžiagą (poe-

Už kokius niekus bolševikai baudžia mūsų žmones,

vaizdžiai parodo pora šių pavyzdžių. Klaipėdoje vienas lietuvis užkandinėje kiek pašaipiai pastebėjo: "Verkė gaidys ir višta prie kolchozo prižiūsta" — ir už šitos rūšies "savikritiką" gavo 10 metų. Kitas atsitikimas: Telšių ugniagesių vedėjas buvo nubaustas 15 metų, kad prie vokiečių taip pat drįso gesinti gaisrus. Trečias: senas lietuvis valstietis, kurį partizanai privertė duoti jiems valgyti, buvo už tai nubaustas 25 metams — bolševikai jį apkaltino, kad jis tuo būdu "palaikęs su partizanais slaptą ryšį." Tokių atsitikimų, Heinzo W. teigimu, yra daugybė.

Tuo tarpu bolševikai per savo radius ir spaudą šaukte šaukia, kad tik "švieta iš rytų" atnešė į kraštą laisvę, gerovę, "tikrąją demokratinę santvarką", kokios nesą niekur kitur pasaulyje... O štai ką apie tas pačias "laisves" ir "žydintį gyvenimą" pasakoja akivaizdūs liudininkai. Kitą akivaizdus liudininko, neseniai grįžusio iš Lietuvos ir viską mačiusio savo akimis, pasakojimą aprašė prancūzų spaudoje.

Prancūzų dienraščiai "Figaro" ir "La Croix" (š.m. kovo 30 d.) įdėjo platų aprašymą apie išgyvenimus prancūzės, daugiau kaip 10 metų išbuvusios Sovietų valdžioje ir neseniai grįžusios į Vakarų.

"La Croix" bendradarbis A. Paul Grepoire rašo ją sutikęs Berlyne prie Kurfürstendam. Anksčiau ji yra dirbusi Lietuvoje kaip prancūzų k. dėstytoja, bet vėliau dėstyti jai, kaip svetimsailei, buvo uždrausta. Tada ji šiaip taip per didžiausią vargą gavo darbo kolchoze. Dienraštį smulkaus aprašoma sovietinio gyvenimo sąlygos Lietuvoje ir krašto bolševikinimas bei rusinimas, kurio ji buvusi akivaizdi liudininkė. Tuo tarpu, kai sovietinė propaganda skelbia apie "pražyduosį gyvenimą kolektyviniuose ūkiuose", ji matė tik basus ir apdriskusius valstiečius, turinčius vilkti sunkią priespaudą. Norėdama gauti prancūzų vizą, ji buvo porą kartų nuykusi be leidimo į Maskvą ir dėl to net suimta. Vis dėlto galų gale, pavykus susisiekti su prancūzų ambasada, prašytąją vizą gavo ir išvyko į savo tėvynę Prancūziją.

Ji yra išgyvenusi daugiau kaip 20 metų Lietuvoje

ir praleidusi tiek nacių tiek abi bolševikų okupacijas. Grįžusiosios teigimu, pusė kunigų yra sumti, išvežti arba dingę be žinios. Teoriškai Lietuva laukia naują sovietinę respubliką, bet faktiškai tai yra okupuotas kraštas.

Visi svarbiausi valdininkai administracijoje, poste, geležinkeluose, policijoje yra rusai.

Prekyboje jei nekalbėsi rusiškai, tai nieko negausi. Panaši padėtis ir pramonėje: visi svarbiausi inžinieriai, technikai ir net brigadininkai yra rusai. Daromas milžiniškas spaudimas ypač jaunimą verčiant rašyti į komsomolcus. Grįžusioji teigia, kad

ligi 1953 m. išvežimai buvo labai gausūs,

tiek gausūs, jog beveik nebuvo šeimos, kurios vienas ar kitas narys nebūtų buvęs ištremtas į Sibirą ar kitas Sov. Sąjungos vietas, o likusieji vienas kitą klausinėjo: kada ateis mano eilė?

Kokia tų išvežimų technika?

Visuomet ta pati. Stotyje laukia paruo-

ti gyvuliniai vagonai, milicija naktį ateina ir apsupa deportuotinių namus, pirma įteikdama pasirašyti pareiškimą, kad toks ir toks išvyksta pats savo noru arba prašosi perkeliama svetur. O kitiems šeimos nariams suteikiama "teisė" vykti drauge su šeimos galva...

Kada ji, prieš išvykdamą į Vakarų, atėjo atsisveikinti su savo kolchozo vadovybe, tai kolchozo pirmininkas, pasiteiravęs, kur ji žadanti vykti, pastebėjo: "Į Prancūziją? O ko? ... Juk ten — tik vienas skurdas... Jei jus ištiks bėda, tai duokite žinią, ir mes jums atsiųsime maišą grūdų..." Dėl tokios pastabos ji tik nusišypsojo. Atėję su ja atsisveikinti valstiečiai lietuviai, suvaryti prievarta į kolchozus, prašė neužmiršti sugrįžus, ką jiems buvo žadėjusi, — atsiųsti iš Prancūzijos bent tuziną medinių samčių... Ir savaime suprantama, kam jų reikia...

"Jei užmirštų lietuvių — užspringtų gerklėje kėsnis..."

Gale duodamas dar vienas būdingas buvusio Lietuvoje vokiečio pasisakymas, paskelbtas spaudoje. Būtent — Augsburgėje leidžiamas "Mann in der Zeit" Nr. 4/1954 įsidėjo buv. vokiečių karo belaisvio

Willio Guttingo pasipaskojimą kaip jis su savo draugais praleido 1948 m. Veikias karo belaisvių stovykloje Panevežy. Pasirodo, jiems pavykdavo gauti ne tik duonos, bet taip pat kiaušinių, lašinių ir butinaišnių reikmenų. Ir kaip jie džiaugėsi, kai "organizatoriai" kiekvienam parnešė Velykoms po 2 kiaušinius, gabaliuką lašinių, 3 svogūnus, po gabalą duonos.

Taip jie, išbuvę krašte 3 metus, retai kada jos negaudavo iš kurio nors mūsų tautiečio. "Tik pagalvokite apie šiaulius, — rašo laikraštis, — ten buvo 4.000 vyrų — ir kiekvienas iš jų gaudavo beveik kasdien duonos. Ir tai per istisus trejus metus! Be to, iš tautos, kuri pati buvo įstumta į skurdą!" Rašytojas toliau pridėda: "Ir jei kas nori iš mūsų tai užmiršti, tas neturėtų savy nę mažiausios paduromu kibirkštėlės! Nė mažiū mažiausios!" Ten buvusieji karo belaisviai sutarė, kada nors grįžę namo, kiekvienam apie tai papasakoti, kad tai žinotų visi. Guttingo draugai dar pridūrė: jei kas to nepadarys, tai tam, kai sės prie pilno dubens, turės gerklėje sustoti kėsnis. Visi su tuo sutiko. O W. Guttingas, galvodamas, kad su vienu kalbėjimu nedaug ką peši, nutarė apie tai parašyti spaudoje. Ir taip padarė.

Tuo tarpu dar vis pasitaiko tokių akly žmonių, kurie, užmiršę, kaip mūsų tautiečiai kuó galėdami padėjo vokiečių karo belaisviams ir išgelbėjo nuo bado tūkstančius jų pabėgėlių, kartkartėmis piktoku žodžiu palydi mūsų tremtinius, nuo raudonojo siaubo išstrūkusius į Vokietiją, arba kad ir Vasario 16 dienos gimnaziją, apie kurią šilaiti atsiliepė apie 2,5 ml. tiražo įvairūs vokiečių laikraščiai, tik piktai vienas 4.500 egz. laikraštukas, darydamas dėl jos ir kitų buvusią praeity lietuvių-vokiečių santykių neteisingų priekaištų. Prieš kiek laiko piktai Vasario 16 gimnaziją buvo užsipuolę ir Rytinėje zonoje leidžiami kom. vokiečių laikraščiai, bet tuos jų priekaištus, kaip nieku nepagrįstus, atrėmė pati laisvoji vokiečių spaudoje. O štai ką apie tuos pačius lietuvius sako ar rašo grįžę iš Lietuvos vokiečių karo belaisviai ar civiliai internautieji...

KĄ VEIKIA MOTERYS PASAULYJE

* Danutė - Monika Lankškoronskytė Bruselyje (Belgijoje) studijuoja politinių ir ekonominių mokslų fakultete diplomatinės tarnybos skyriuje.

* J. Kalibaitienė ir E. Jakutienė Anglijoje yra išrinktos į D. Britanijos Lietuvos Sąjungos garbės teismą.

* Angelika Lakytė Argentinoje su pagyrimu baigė Avellanados komercinę mokyklą.

* Dr. Irena Kuraitė, vaikų ir kūdikių ligų specialistė, metus dirbusi Mount Sinai ligoninėje rezidente, priimta į šios ligoninės gydytojų štabą.

* Dalia Sataraitė Argentinoje mokosi "Immaculada Concepcion" kolegijoje. Ji buvo įrašyta į septynių geriausių baigusiu šiuos mokslo metus mokiūnių sąrašą.

* Urbanoje "Lituanicos" akademinio jaunimo sporto klubui vadovauja S. Zubkus, Vyt. Germanas, R. Babickas.

* Toronto universitete mokslus tęsia 38 lietuviai. Kitose Kanados aukštosiose mokyklose — apie 80.

* Tamara Geležinytė Bonnos vokiečių universitete gerai baigė medicinos mokslus ir gavo gydytojos asistentės teises. Laikinais apsigyveno pas savo tėvus Veldheim, a.O.

* Venecueloje lietuviškieji Danguolė Dervojedaitytė, sėkmingai baigusi gail. seserų kursus, Barquisimeto miesto teatre už pasižymėjimą moksle apdovanojta aukso medaliu. Ji yra gimusi 1933 m. Klaipėdoje, mokėsi Vilniuje ir Miunchene.

LIETUVIAI DARBO VERGŲ STOVYKLOSE

ti gyvuliniai vagonai, milicija naktį ateina ir apsupa deportuotinių namus, pirma įteikdama pasirašyti pareiškimą, kad toks ir toks išvyksta pats savo noru arba prašosi perkeliama svetur. O kitiems šeimos nariams suteikiama "teisė" vykti drauge su šeimos galva...

Kada ji, prieš išvykdamą į Vakarų, atėjo atsisveikinti su savo kolchozo vadovybe, tai kolchozo pirmininkas, pasiteiravęs, kur ji žadanti vykti, pastebėjo: "Į Prancūziją? O ko? ... Juk ten — tik vienas skurdas... Jei jus ištiks bėda, tai duokite žinią, ir mes jums atsiųsime maišą grūdų..." Dėl tokios pastabos ji tik nusišypsojo. Atėję su ja atsisveikinti valstiečiai lietuviai, suvaryti prievarta į kolchozus, prašė neužmiršti sugrįžus, ką jiems buvo žadėjusi, — atsiųsti iš Prancūzijos bent tuziną medinių samčių... Ir savaime suprantama, kam jų reikia...

"Jei užmirštų lietuvių — užspringtų gerklėje kėsnis..."

Gale duodamas dar vienas būdingas buvusio Lietuvoje vokiečio pasisakymas, paskelbtas spaudoje. Būtent — Augsburgėje leidžiamas "Mann in der Zeit" Nr. 4/1954 įsidėjo buv. vokiečių karo belaisvio

Willio Guttingo pasipaskojimą kaip jis su savo draugais praleido 1948 m. Veikias karo belaisvių stovykloje Panevežy. Pasirodo, jiems pavykdavo gauti ne tik duonos, bet taip pat kiaušinių, lašinių ir butinaišnių reikmenų. Ir kaip jie džiaugėsi, kai "organizatoriai" kiekvienam parnešė Velykoms po 2 kiaušinius, gabaliuką lašinių, 3 svogūnus, po gabalą duonos.

Taip jie, išbuvę krašte 3 metus, retai kada jos negaudavo iš kurio nors mūsų tautiečio. "Tik pagalvokite apie šiaulius, — rašo laikraštis, — ten buvo 4.000 vyrų — ir kiekvienas iš jų gaudavo beveik kasdien duonos. Ir tai per istisus trejus metus! Be to, iš tautos, kuri pati buvo įstumta į skurdą!" Rašytojas toliau pridėda: "Ir jei kas nori iš mūsų tai užmiršti, tas neturėtų savy nę mažiausios paduromu kibirkštėlės! Nė mažiū mažiausios!" Ten buvusieji karo belaisviai sutarė, kada nors grįžę namo, kiekvienam apie tai papasakoti, kad tai žinotų visi. Guttingo draugai dar pridūrė: jei kas to nepadarys, tai tam, kai sės prie pilno dubens, turės gerklėje sustoti kėsnis. Visi su tuo sutiko. O W. Guttingas, galvodamas, kad su vienu kalbėjimu nedaug ką peši, nutarė apie tai parašyti spaudoje. Ir taip padarė.

Tuo tarpu dar vis pasitaiko tokių akly žmonių, kurie, užmiršę, kaip mūsų tautiečiai kuó galėdami padėjo vokiečių karo belaisviams ir išgelbėjo nuo bado tūkstančius jų pabėgėlių, kartkartėmis piktoku žodžiu palydi mūsų tremtinius, nuo raudonojo siaubo išstrūkusius į Vokietiją, arba kad ir Vasario 16 dienos gimnaziją, apie kurią šilaiti atsiliepė apie 2,5 ml. tiražo įvairūs vokiečių laikraščiai, tik piktai vienas 4.500 egz. laikraštukas, darydamas dėl jos ir kitų buvusią praeity lietuvių-vokiečių santykių neteisingų priekaištų. Prieš kiek laiko piktai Vasario 16 gimnaziją buvo užsipuolę ir Rytinėje zonoje leidžiami kom. vokiečių laikraščiai, bet tuos jų priekaištus, kaip nieku nepagrįstus, atrėmė pati laisvoji vokiečių spaudoje. O štai ką apie tuos pačius lietuvius sako ar rašo grįžę iš Lietuvos vokiečių karo belaisviai ar civiliai internautieji...

P I R M I E J I

Kanados Lietuvių Bendruomenės Toronto Apylinkė,

vietos šalpos Skyriaus, vadovaujamo p. V. Vaidoto rūpesčiu, yra

pirmoji lietuvių kolonija, sukėlus Vasario 16 Gimnazijos namams 1.500. — dolerių ir tuo būdu pirmoji lietuvių kolonija, kurios vardu bus pavadinta viena Vasario 16 Gimnazijos klasė.

Vasario 16 Gimnazijos klasės pavadinamos tų organizacijų ar asmenų vardu, kurie paaugkojo Gimnazijos Namams nemažiau 1.500.- dolerių. Iki šiol tame skaičiuje buvo:

1. Hilfswerk der Evangelischen Kirchen der Schweiz,
2. Schweizerische Europa — Hilfe.
3. Schweizerisches Rotes Kreuz,
4. LRK Igaliot. Sveicarijoje inž. J. Stankus, pravedęs vaju šveicarių tarpe.

Organizacijų ar asmenų, aukojančių Gimnazijos Namams nemažiau 1.000.- dol., vardu pavadinami atskiri bendrabučio kambariai. Tokių turime:

1. Vyr. Liet. Išlaisvinimo Komitetas (VLKas),
2. A.L. Mokytojų Sąjungos Chicagos

ziją, literat. kritikos straipsnius, dramą) siųskite J. Aisčiui, 123 Milford Street, Brooklyn 8, N. Y., o beletristiką — Stp. Zobarskui, 85-42 91 Street, Woodhaven 21, N.Y.)

Juozas Sodaitis
Leidėjas
Jonas Aistis, Stepas Zobarskas
Redaktoriai

Apygardos Valdyba,
3. Cicero lietuviai.

TAUTIEČIAI,

Toronto ir kitų čia minimų lietuvių pavyzdys tebūna paskatinimu kitoms mūsų kolonijoms ir organizacijoms. Vasario 16 Gimnazijoje yra Jūsų paramos reikalinga, reikalinga jai ir pastogė, kad galėtų dirbti.

Ir mažiausia auka Gimnazijos Namams yra didelė parama šiam lietuviškam reikalui.

Jei nėra kitokių vietos lietuviškų organizacijų nurodymų, aukas prašome sisti PLB Vokietijos Krašto Vaidybai čekiu išrašytu "Litauisches Zentralkomitee" vardu.

P.L.B. Vokietijos Krašto Valdyba

ATSIŪSTA PAMINĖTI

Juozas Kėkštas — ETAPAI, poezija 1933/1953. Išleido Venta 1953 m. Tiražas 500 egz. 142 psl.

Alfonsas Tyruolis — LAUKŲ LIEPSNOS,

sonetai. Išleido Venta 1953 m. Tiražas 500 egz. 44 puslapiai.

Baltijos žuvėdra — GRANDINĖS, atsiminimų romanas. I dalis. Gintaro kraštus. Išleido ir spaudė "Argentinios Lietuvių Balsas", 1954 m. 160 puslapių.

LIETUVA, politikos žurnalas, 1954 m. Nr. 5 sausio-kovo mėn. Leidžia — Lietuvos Laisvės Komitetas. Numerio kaina 50 centų. Prenumerata metams 2 dol.

Bronius Zumeris

PRŪSŲ LIETUVOS LIKIMAS AMŽIŲ BĖGYJE

(Tąsa)

PRŪSIJOS VALSTYBĖS RAIDA

Užkariautose prūsų žemėse ordinas, turėdamas plačius planus ateityje, stengėsi įsitaisyti kaip savose žemėse. Tam tikslui buvo varoma plati kolonizacija ir tam tikslui buvo sudaromi netikri dovanojimo ar perleidimo aktai. 1309 m. atvyksta iš Venecijos vyriausias ordino mistras ir čia pastoviai apsigyvena. Savo apogėjų ordinas pasiekia Winrich von Kniprode valdymo laiku (1351-82). Jokio kito valdovo ordinas užkariautose žemėse nepripažįsta. Mozūrų kunigaikščiai ir Silezijos Piastrai neteko balso. 1311 m. ordinas atima iš Lenkijos Danzigą. 1410 m. du lietuviai — Vytautas ir Jogaila — suduoda ordinui mirtiną smūgį. 1466 m. ordinas tampa Lenkijos karaliaus Kazimiero vasalu. 15 amžiuje didėja vokiečių įtaka ir ordino mistrai pradedami rinkti iš vokiečių riterių. Pūselėjama viltis išsivaduoti iš Jogailaičių dinastijos vasalystės. 1525 m. didžiajam mistrai Branderburgo margrafui Albrechtui pavyksta gauti Lenkijos karaliaus sutikimą panaikinti ordiną ir jo vietoje įkurti paveldimu titulu Prūsijos kunigaikštystę. Kunigaikštis Albrechtas pasidaro pasaulinis kunigaikštis, panaikina vienuolių ordiną, pereina Liuterio pusėn ir konfiskuoja Varmijos, Pomeranijos, Kulmijos ir Sambijos vyskupų turtus. Priežiūris Klemensas VII protestuoja. Albrechtui mirus, kurį laiką Prūsijos kunigaikštiją valdo margrafas Priekus iš Frankiškos Hohencolernų giminės. 1618 m. mirus nepilnamečiui įpėdiniui, su Lenkijos sutikimu, kunigaikštystės valdymo teises paveldi Branderburgo konfiuristai. Per lenkų malonę Prūsijos kunigaikštija patenka asmeninėn unijon su Branderburgu. Pasinaudodami Lietuvos-Lenkijos vidaus sunkumais 1656 m. konfiuristai Labguvos sutartimi išgauna jų suvereniteto pripažinimą iš švedų. 1660 m. Olivos sutartimi tokį pripažinimą išsikovoją iš lenkų. Apsidraudę šitokiomis sutartimis Branderburgo konfiuristai ima rimtai galvoti apsvaikuoti Prūsijos — Branderburgo karaliais. 1701 m. Didysis Branderburgo Kurfiurstas ir Prūsijos hercogas Priekus III sausio mėn 18 d. Karaliaučiuje vainikuojasi Pirmuoju Prūsijos karaliumi Friedrichu I. Vėlesnieji Prūsijos karaliai Friedrich — Wilhelm I ir II (1713-86) nepaprastai sustiprina iš šalia Prūsiją, kad ši, kaip lygus partneris, atsistoją salia tuolaikinių galybių: Rusijos ir Austrijos. Ir štai likiminė istorinė ironija — 1772-95 m. Lietuvos — Lenkijos valstybės palaikų dalybose, vakarykštis vasalas, buvęs krikščionybės nešėjas, lietuvių gimininių prūsų žemėse išaugusi Prūsija, atsistoją lygiu dalybų partneriu. Pagoniškiems kraštams nešęs katalikybės šviešą riterių ordiną išsigimsta — tampa pasaulietiškas, atsimeta nuo kataliky-

bės ir tampa protestantišku, o pagoniškoji Lietuva pasidaro siauriausiu katalikybės avanpostu Europoje.

GERMANIZACIJOS PASTANGOS

Įsteigus Prūsijos karalystę (1701) iš pradžių lietuvių kalbai imta rodyti tam tikro respekto. Mat naujoji valstybė vesdama nuolatinius ginčus su imperatoriškąja Austrija, norėjo turėti ką nors istorinio, tradicinio ir tautiško, kas yra būtina reikalinga naujai valstybei, kovojančiai dėl savo suverenumo teisių. 18-to amžiaus pradžios švietusoliai, kaip Gumbinės kun. M. Morlinas, Pilypas Riugys, J. Sulcas, reikalavo išmesti iš kalbos vokiškas ir lenkiškas svetimybės. 1706 m. prie J. Sulco išverstų Esopo pasakėčių pridėtame eilėraštyje Riugys rašo: "Jokio babelio tenesie tavo kalboje. Imk, puoškis tik savo papuošalų, ne vokišku ar lenkišku skurliu... Dėl to tai Gumbinė kalbina tave sava kalba; Gumbinė tikrai bus kaip Orleanas išgirta ir virš mūsų lietuviška Roma, Atėnais, Breslavu". 1582 m. kronikininko M. Strykowski Karaliaučiuje išleistoje kronikoje jis Mažąją Lietuvą vadina Prūsų Zemačių kraštu, nes kaip apie Ragainę, taip ir apie Isrutį bei Karaliaučius visi žemaičiai ir žematiškai šnekasi. Jis rašo, kad pats tai girdejęs ir vadinamas Prūsijos geografijos tėvas C. Hennenbergeris 1595 m. tvirtina, kad apie Isrutį gyvena tiktai lietuviai. 1545 m. Pamedės vysk. Speratus prašė St. Rapolonio užtarti pas hercogą, kad pastarasis leistų mokyti kunigū jo vieną siūniamą gabų lietuvių, nes jam lietuvių kunigū labai reikia. Jis skudžiiasi, kad teturįs tik vieną lietuvių kunigū Engelsteine, (kuris randasi į vakarus nuo Unguros). Dr. F. Tetzneris savo veikalė "Die Slaven in Deutschland" (1902) rašo: "17-to amžiaus viduryje lietuvių kalbos plotai juosė šias vietas: Karaliaučius, Slanynas, Riečia, Daugpilis, Palanga, Kuršių Nerija, Karaliaučius. Visi šie miestai buvo lietuvių kalbos ploto viduje, nors pačiuose miestuose vyravo lenkų kalba, o Prūsijoje — vokiečių."

Mūsų jau minėtas hercogas Albrechtas savo įkurtame Karaliaučiaus universitete iš 24 valstybinių stipendijų 1546 m. įsako 7 skirti lenkams ir 7 netuviams. Tas prikišamai rodo Prūsijos kunigaikštijos gyventojų tautinę proporciją. To paties hercogo yra išlikę 1572 m. lietuviškas priesaikos tekstas, o iš 1578 m. lietuviški įsakymai Tilžės, Ragainės, Isrutės ir kitų vietovių gyventojams. 1871m. vienas kareivis pasakoją: "Aš viensyk nuėjau ant didžiosios kazerns. Vyra susėd daina lietuviška, kad kazern plyt..." Taigi dar prieš 80 metų didžiosiose Karaliaučiaus kareivinėse buvo kam lietuviškas dainas dainuot. Teko nevienam girdėti apie garsiuosius Prūsijos dragūnus, kurių himnas anaipol nebuvo vokiškas, bet lietuviškas — patriotinis. Aplamai jokie istoriniai šaltiniai neginčija, kad

Spaudos apzvalga

"Kolumbijos Lietuvis", apžvelgęs VLI Ko darbus per dešimtį metų, pažymi, kad "VLIko dėka šiandieną Vakarų pasaulyje Lietuvos byla yra gyva, ir su ja yra gerai susipažinęs beveik kiekvienas Vakarų diplomatas". Toliau, nurodęs, kad "tik VLIKas gali kalbėti mūsų tautos vardu" ir, kad visi turi, "kiek tik kas kur galėdamas, taliklinkauti ir padėti VLIKui". "Kol. Lietuvis" savo linkėjimus VLIKui taip baigia: "Mes tik galime džiaugtis jo darbais ir palinkėti, kad Dievas duotų tiems vyrams išminties ir jėgų, sutelkiant ir apjungiant visas Vakarų pasaulyje esančias pajėgas vesti lietuvių tautą, nors ir per ūkanas bei kančias, į naują mūsų valstybės prikėlimą".

"Neprikl. Lietuva", pasakiusi daug šiltų žodžių apie VLIKą, pradėjusį naują dešimtmetį,

plačiau rašo apie atvykusio į Kanadą VLIko nario ir MLT prezidiumo pirmininko E. Simonaičio veiklą, jam prikišamus neteisingus pronaciškai nusiteikusių vokiečių kaltinimus ir kita.

"Tėv. Žiburių" nuolatinis bendradarbis Almus pasiūlė suorganizuoti

Pabaltijo tautų festivalį Vašingtone, kurio metu būtų taip pat paminėta 10 metų sukaktis, kaip Kremlius sulaužė Jaltos ir Potsdamo susitarimus, Stalino pasirašytą Atlanto Chartą ir įkalinio milijonus žmonių. Tokia dekada pabaltiečiai galėtų gražiausiai išreikšti savo dėkingumą JAV kongreso sudarytam komitetui Pabaltijo užgrobimui iširti, jo pirm. Ch. J. Kersteni ir pačiam JAV prezid. Eisenhoweriui, užtarsiam lietuvių prašymą. Sumanymui pritaria taip pat latviai ir estai.

"Naujienos", pasiremdamos paskutinėmis žiniomis iš Lietuvos, reiškia pasididžiavimą lietuvių tauta, nes, praslinkus 9 negirdėto teroro metams, bolševikams dar vis reikia kovoti su lietuvių sąmoningumu ir atsparumu.

"N." taip pat pasigenda "Free Europe" transliacijose pranešimų lietuvių ir kt. pabaltiečių kalbomis.

Prisiminęs prie "Fr. E." mikrofonų vis dar vakuojančias Lietuvos, Latvijos ir Estijos vietas, dienraštis toliau nurodo, kad, nepaisydami visų pavojų, kaip gaudamos įvairiais keliais žinios iš pavergtos tėvynės rodo,

"lietuviai slaptai klausosi "Voice of America", Vatikano ir kitų kraštų transliacijų,

bet veltui rodyklėje beiškotum dar jiems naujo Laisvosios Europos balso".

"Vienybė" duoda išmokusio lietuviškai olando C.W. Bielingo pasisakymus, kaip jis džiaugėsi susitikęs su kun. J. Dėdinu, A. Galkum ir kt., o "tiesiog įsimylėjo" Skardžiaus "Lietuvių kalbos vadovą". Tuo tarpu, kaip pastebi "Vienybė",

"kai olandai, šveicarai ir prancūzai (Bielingai, Eretai, Matorės, Sennai) savo šeimose kalba lietuviškai, tai mūsų Kęstučiai, Gediminai ir Vytautai savo vaikus baigia išlaisvinti nuo lietuvių kalbos..."

"Dirvoje" žinomasias JAV lietuvių veikėjas J. Bačiūnas džiaugiasi pasiektaisiais Amerikos Lietuvių laimėjimais Lietuvos laisvinimo bare. Jis skatina visus lietuvius budėti kovoje dėl Lietuvos laisvės ir sako: "Lietuva eina laisvės atgimimo keliu".

"Technikos žodis" vienu iš aktualiausių Pasaulio Lietuvių Inžinierių ir Architektų Sąjungos uždavinių laiko ruošimą planų Lietuvos supramoninimui,

aktyviai dalyvaujant Lietuvos Ūkio Atstatymo Studijų Komisijos darbuose. Lietuvos supramoninimą vykdant būtų realizuotas ne tik ekonominis principas — kuo geriausiai ir kuo daugiausiai gaminti —, bet būtų patenkinti ir kiti du principai: tautinis ir socialinis. Inžinieriai su architektais rūpinasi dar daugiau įsitraukti į šį darbą.

dar 16-17 amžiuje, didelėje dalyje, taip vadinama Prūsų Lietuva, įskaitant Karaliaučius, su mažomis išimtimis (atvežtais kolonistais) buvo kiauurai lietuviškas kraštas.

Į palyginti laisvą lietuvių kalbos raidą pirmus germanizacijos reiškinius inėšė 1638 m. įstatymas (Recessus generalis...), kuriuo įvedamos vokiškos pamaldos bažnyčiose. Įsakymas numato ir baudas tiems, kurie nelankys vokiškias pamaldas. Tačiau plačiausiai germanizacijai vartus atkėlė 1709-11 metų maras. Maras labiausia pailėt lietuviškas sritis: Darkiemį, Gumbinę, Stalupėnus, Isrutį, Vėliau ir kt. Mirė apie ketvirtadalis milijono žmonių. Apie 10.000 sodybų liko tuščios. Į šias tuščias sodybas traukė kolonistai. 1736 m. jau buvo į lietuviškas sritis atvykę apie 17.000 kolonistų, daugiausia apie Gumbinę. Tačiau tų pačių metų padarytoji vokiečių statistika liūdią, kad, nežiūrint maro padarinių ir kolonizacijos, lietuviai Klaipėdos krašte sudarė 100%; Tilžės — 93%; Ragainės — 68%; Isrutės — 52%, o aplamai visoje Mmažojoje Lietuvoje dar buvo 69% lietuvių. Bet iš kitos pusės vokiečių kolonizacijos tyrinėtojas Dr. M. Beheim — Schwarzbachas teisingai pastebi, kad didžiojo maro dėka vokiečiai sugebėjo Maž. Lietuvoje padėti tvirtus germanizacijos pagrindus.

1709 m. Maž. Lietuvos švietimo reikalų tvarkytojas Heinrichas Lysijus siūle Isrutės apskrities žmonėms įsteigti 130 mokyklų su vokiečių kalba. Tačiau šitas reikalas dar nebuvo pribrendęs, 1721 m. dar pats karalius įsako, kad "kiekvienas kunigas, ypač tie, kurie prieš pradėdami darbą nebuvo pakankamai pasiruošę, uoliai ir atsidėję studijuoti ir visai gerai išmokyti lietuvišką kalbą." Jeigu 18-to amžiaus pradžioje oficialūs raštai ir valdžios įsakymai buvo skelbiami lietuviškai, tai jau to paties amžiaus gale (1799) keliautojas Gottliebas gali pastebėti: "Šiaip aš pastebėjai, taip man atrodė, lyg iš valstybės pusės viskas pavartota šiai t.y. lietuvių kalbai išnaikinti". 1795 m. G. Ostermejeris skundėsi, kad nors lietuviai yra svarbiausia tauta, pirmysčiai gyventojai ir daug kur galingiausi, vis dėl to lietuviškos pamaldos laikomos vokiškais. Tas pats autorius pastebi, kad lietuvių vaikai yra raginami ir verčiami eiti į vokiškas mokyklas. Esą lietuvių kalba ir papročiai keliose vietose išnykę vienos generacijos laikotarpyje. Ostermejeris teigia, kad nutautėjimas vyktų dar sparčiau, jeigu lietuviai neturėtų nuo amžių paveldėtos neapykantos prieš vokiečius.

19 a. pradėta atvira ir griežta kova prieš lietuvių kalbą. 1802 m. mokyklų komisija pasiūlė karaliui: "pamažu naikinti lietuvių kalbą gerai apgalvojus planus." 1804 m. konsistorijos patarėjas Fr. Zoelneris reikalauja įvesti vokiečių kal-

bą, o lietuviškos kalbos išnaikinimui nurodinėja priemones ir būdus. 1814 m. "Jenaische Literatur Zeitung" pasirodė straipsnis reikalaujantis panaikinti lietuvių ir mozūrų kalbas. Į tai griežtai reaguavo Karaliaučiaus un-to prof. L. Rėza, o Plyviškės kun. S. Ostermejeris sūkė: "jau yra užsimota lietuvių kalbą išnaikinti ir lietuvius sumaišyti su vokiečiais". (1817). Kalba esanti Dievo dovana, neatimama nuosavybė, lygios vertės su religija ir gyvybe, ir tauta jos atsisadėti tegali kartu su gyvybe; kalbos atėmimas yra toks pat neteisingas, kaip kiekvienas vogimas ir plėšimas; tai didžiausio pasipiktinimo vertas despotizmas. Būtų geriau, kad tie, kurie gauna Lietuvoje prieglobstį ir valgo lietuvišką duoną, patys išmokyti lietuviškai, o ne niekintų lietuvišką kalbą ir reikalautų, kad lietuvių tauta bei kalba būtų išnaikinta; tiems ponams teisingai būtų galima pasakyti: "jeigu jums šita tauta ir kalba nepatinka, ko jūs čia atsikraustote; mes ir be jūsų galime išsiversti, jūs tik sumaiščių pridarote."

1817 m. Fridricko Vilhelmo III ministris Alteisteinas mokyklose įvedė vokiečių kalbą. 1834 m. kun. A. Gotthilfas pataria apdovanoti lietuvių vaikus vokiškais knygomis. Žinomas Bismarkas padėjo visas pastangas sunaikinti lietuvių kalbą. Germanizacijos planui vykdyti buvo sudarytas specialus 100 mil. markių fondas (1886). Atskiri Vokietijos miestai apsidėjo specialiais Rytpūsų pagalbos mokesčiais. 1876 m. įsakyta valdiškuose raštuose vartoti tik vokiečių kalbą. 19 amžiaus gale vysk. Hoffheimas net išdrįso pasakyti, kad ponas Dievas nesuranta lietuvių kalbos. Šių pastangų dėka lietuvių skaičius Prūsijoje sparčiai mažėjo. Vokiečių statistikos daviniais lietuvių Prūsijoje buvo 1825 m. 32,8%; 1858 m. — 25,6%; 1861 m. — 24,5%; 1890 — 19,1%; 1900 m. — 17,1%; 1905 m. — 15,8%; ir 1910 m. — 14,5%. Didžiausias lietuvių nuosimtis buvo Tilžės, Klaipėdos, Isrutės, Palkalnio rajonuose. Tačiau ir šiais vėlesniais laikais, kada jau prasidėjo politinių tendencijų laikotarpis, mokslininkai negalėjo neiegti lietuviško Prūsijos charakterio. W. Passleris žurnale "Deutsche Erde" 1908 m. rašo: "Pagrindinis lietuviškos stabybos būdas siekia toli už šiandieninių kalbinių Lietuvos sienų ir maždaug žymi senąsias, šios, tautiniu ir kalbiniu atžvilgiu, reikšmingos tautos ribas." Prieš pat pirmąjį Pasaulinį karą vokiečių mokslininkas Haberlandt rašė, jog šiaip ar taip kalbėsime, tačiau turime pripažinti, kad pusė Rytpūsų, būtent jos šiaurinė dalis yra ne vokiškų papročių, priklauso ne vokiškos stabybos stiliui ir tuo pačiu randasi "ausserhalb des deutschen Volkstums."

(Bus daugiau)

Ir Jūs galite
maloniai leisti
savo laisvalaikį...

NAUJI IR VARTOTI MOTOCIKLAI IR MASINOS

PAS Loffler's

41 GOUGER STREET, ADELAIDE
Lengviausias išsimokėjimo sąlygos.

KAIP GYVENO GRAIKIJOS MOTERYS SENAIS LAIKAIS

Neseniai viena italų leidykla išspausdino prof. Ugo Paoli knygą apie senovės Graikijos moterų gyvenimą. Knyga yra paremta istoriniais daviniais, bet daugiausia jų surinkta apie Atėnų moteris iš V-IV amžiaus prieš Kristų. Mūsų laikų moteris, tą knygą perskaičiusios, turėtų arba pasimokyti iš graikių šeimyninio sėslumo arba protestuoti dėl savo tolimųjų sesių nelaisvės.

Nuo ryto iki vakaro namie Graikės moteris anuo metu gatvėse beveik nesirodydavo, nei ištekėjusios nei dar mergaitės. Joms leista buvo iš namų išeiti tik labai retomis progomis, kai būdavo vainikuojami poetai, karžygiai, ar būdavo kita kuri didi visos tautos šventė. Bet tokių progų buvo nedaug. Nebuvo moterim galimybės nei parymoti ant palangės, nes graikų namai būdavo be langų.

Vyrai didesnę dienos dalį praleisdavo bevaikštinėdami po aukštes, prekyvietes, arba susėdę kur pavėsyje šnekučiuodavosi apie politiką ir dienos naujienas. Moteris pralindėdavo namie.

Zemesniojo luomo moteris ir vergės buvo kiek laisvesnės. Jos galėdavo išeiti viešumon arba nubėgti prie šaltinio vandens parnešti. Visiška laisvės ir pagarba apsuptos buvo artistės, akrobatės ir muzikės — fleitistės. Jos astovaudavo šventėse visas kitas moteris. Jų paveikslai yra likę ant gražių graikiškų vazų.

Puosdavosi kaip ir dabar

Nors moteris niekur neidavo į „arbates“ ar „parengimus“, bet neapleisdavo nei vienos dienos nesidabinusios prieš veidrodį. Jis ir tais laikais buvo, o prie jo — graikė moteris. Ji rūpestingai šukuodavo ir raitydavo plaukus, kaip tada sugebėjo. O gabumai, atrodo, nebuvo mažesni už dabartinius grožio salionus.

Tiesa, stigo plaukams pridengti kepuraičių ir nebuvo modisių. Be to, kurpaičių basom kojom apauti reikėjo. Jomis graikės didžiavosi. Tik visa bėda, kad dėl aukštos kainos tebuvo tik turtingesniųjų įperkamos.

Graikės vilkėdavo liemenę, tuniką ir ilgus marškinius. Pagal reikalą ir papuošimą tie marškiniai atstodavo dabartines balines sukneles. Graikėm „balinė“ (nors nebuvo kur eiti) reiškė

„gražiai išmarginta“. Movėsi ir kojines, tik labai trumpas ir visokių žibučių prisagstytas. Kas rytą maudydavosi soliariume.

Verpė, audė ir siuvo, tik nevirė Mergaitės ligi 15 metų buvo namie mokomos rašto. Mokė ne tėvas, bet motina. Apie 16 metų ištekėdavo už vyro. Tada augindavo vaikus, verpdavo vilnas, ausdavo ir siuvinėdavo bei rūpindavosi skalbimu. Tačiau virti valgi nebuvu jos darbas.

Tuo laiku nebuvo Atėnuose papročio namie gaminti valgi. Aikštėse stovėdavo vyrai virėjai su gatavais valgiais. Nori — atsikviesti į namus su visais virtuvės rakandais ir pavalgydinai save, pačią ir vaikus. Patogu!

Atskirtos nuo viešųjų pokylių ir pasilikusios vienos namie, moteris gerokai trukėdavo vyro. Tai aišku iš to, kad vyrai keldavo balsą prieš tokį „nepadorų“ žmonių įprotį.

Motina, žmona ir kunigė

Graikų įstatymai ir papročiai, kurie moteris uždarė namie, jas ten laikė ne paprastomis būtybėmis, o šeimyninio židinio karalienėmis. Moteris buvo namuose motina, žmona ir kunigė. Apie savo žmoną turėjo vaikščioti pirštų galais net ir didieji to meto graikų politikai ir galvočiai. Sakysime, tokiam Sokratui jo žmona ant galvos net puodą išvertė. Kiti vėl drebėjo, ką žmona pasakys, jeigu vyras turguje nupirks netinkamą daiktą. O po turgų landžioti ir visa supirkti buvo vyro pareiga. Namie žmonos klausyti — irgi jo pareiga. Namai buvo moters karalystė, kurioje ji augindavo naujas kartas.

Buvo ir tragedijų

Moterim nebuvo leidžiama viešumon eiti ne dėl to, kad į kitą vyrą neįsižiūrėtų, bet kad moteris buvo laikoma žemesnės rūšies tvariniu. Girdi, jai nepriimtina maišyti aikštėse su vyru, kuris save laikė jau „geresniu sutvėrimu“. Tačiau per religines šventes ir laidotuves susimaišydavo. Tada vienai kitai įkrisdavo į akį nesavas vyras (graikė apskritai buvo ištikima). Vogta meilė pasibaigdavo tik barniu arba tragedija. Apie tai skaitome graikų dailiojoje literatūroje.

E.S. (Darb.)

LIETUVIS SKRAIDO SU KOLUMBIJOS PREZIDENTU

Kolumbijos sostinėje tarp imigrantų lietuvių yra ir inž. Adolfas Tylis,

atvykęs į šį kraštą 1949 m. Jis dabar pasidarė sostinės išgarsėjęs architektas. Kaip inžinierius reikėsi ir Lietuvoje. Išplanavo ir įvykdė Panevėžio — Pajuostės aerodromo pastatus, laimėjo konkursą pastatyti Kaune užsieny atstovybėms rūmus, tik karas šį darbą su-trukdė. Vėliau vadovavo nuosavai statybos firmai Vilniuje.

Kolumbijoje pradžioje dirbo vienoje užsieniečių statybos firmoje. Salia dirbo ir privačiai. Įsigijęs diplomo pripažinimą, atidarė nuosavą statybos įstaigą. Darbai pradėjo plaukti. Pastatė eilę vilų rezidencijų, pastatė 5-6 aukštų krautu-vėms ir butams, gimnaziją ir bažnyčią Zapatokoje apie 1,500,000 pežų vertės, vienuolyną ir bažnyčią su pastatu gimnazijai Puente Nacional apie 2 mil. pežų vertės, laimėjo Instituto de Colonizacion konkursą pastatyti tinkamą namą karštoje klimato zonoje.

Šis pastarasis laimėjimas atidarė duris į prezidentų rūmus.

Naujasis prezidentas yra pats inžinierius, tai pamatęs inž. A. Tyliaus projektą, susidomėjo tuo lietuviu. Pakvietė jį į savo rūmus, išgyrė projektą ir prašė suplanuoti jam vilą jo ūkyje karštoje zonoje. Inž. Tylis apsiėmė šį darbą.

Į prezidento ūkį reikėjo skristi lėktuvu.

Aerodrome inž. Tylis buvo pristatytas prezidento žmonai, krašto ausaugos ministeriui, kariuomenės vadui, kitiems ministeriams ir kitiems prezidento padovoms.

Monteria aerodrome inžinieriui kartu su kitais prezidento svečiais teko priimti kariuomenės dalinio pagerbimą. Iš ten į ūkį skrido helikopteriu.

Tiek prezidentas tiek jo svečiai domėjosi Lietuva ir lietuviams Kolumbijoje. Prezidentas prisiminė lietuvių delegaciją, kuri pas jį lankėsi Medelline, ypatingai jam patikusios moteris su tautiniais drabužiais.

Inž. Tyliaus pasisekimas yra drauge ir visų Kolumbijos lietuvių pasisekimas. Esu tikras, kad ir kiti lietuviai inžinieriai Kolumbijoje pajus tuos prezidento ir A. Tyliaus draugystės vaisius. Malonu

matyti, kad auga lietuvių vardas Kolumbijoje. A.G. (Darb.)

ŽINIOS APIE VYRUS

* Kopenhagoje viename kine sugedo elektra ir kino seansas, užuot baigęs vienuoliktą valandą, baigėsi pusiau pirmą. Po seanso teatro savininkas pasirodė priekyje ir pranešė, kad tlem vedu-siem vyram, kurie į kiną atėjo be žmo-nų, jis išduosiąs pažymėjimus, kad juos parneštų savo žmonom.

* Newark, N.J. susikūrė vedusiems vyram globoti draugija — Husband Protection Association, kuri duos patarimus bėdose ir reikauose. Jos šūkis gali būti: Visų žmonių vyrai susivienykitė.

* Philadelphijoj taksii šoferis L.M. nebuvo iš tokių, kurie baidosi moterų. Bet kai jis vežė nepažįstamą moterį, kuri jį iš užpakalio apsikabino ir ranką pridėjo prie kaklo, jam pasidarė neįjauku. Tiesa, su jos ranka prie kaklo prisispau-dė peilis ir sykiu reikalavimas: sustok ir lipk iš mašinos. Nemandagu būtų bu-vę moters prašymo nepaklausyti. Jis taip ir padarė.

* Vyrui reikalinga būti visapusiškai išlavintam. Tokių štai buvo reikalinga ir Australija. Nuo Australijos per 120 km. esančiai Norfolkio salai buvo reika-lingas valdininkas, kurio pareigos numa-tytos tokios: vadovauti policijai ir teis-mui, prižiūrėti kalėjimui, vadovauti skerdyklai, kovoti su laukiniais, prižiū-reti Norfolkio gyventojų moralę, išvalyti daržus ir laukus nuo piktžolių. Į skelbi-mą neatsiliepė toks visapusiškai išlavin-tas vyras.

* Už tat vyrų specialistų atsiranda daugiau. Štai Australijoje avių kirpimo specialistas sumušė pasaulinį rekordą — per 9 valandas nukirpo 457 avis. Jo kon-kurentas, nukirpęs 404 avis, išvirto ap-alpęs.

PRENUMERUOKITE "AUSTRALIJOS LIETUVI"

Viena diena be melo

(Tęsa 2)

— Gerai, pone, su mielu noru nu-eisiu, — atsakė Jurgis, laimingas, kad šį sykį gali pasakyti teisybę ir nieko ne-užgauti.

Vargšas! Taip buvo įgąsdintas, kad beveik bijojo prasižioti, žinodamas, kad arba ką užgaus, arba įsigis naują prie-šą.

— Be to, žinau, — kalbėjo toliau „bo-sas“, — kad panelė Lyle bus labai pa-tenkinta, matydama tamstą savo na-muose. Nesykį pastebėjau, kad kiek kar-tų ateina pas mus su kokių reikalų, vis kreipiasi prie tamstos. Kuomet kas nors kitas iš mūsų prieina, norėdamas patar-nauti, tai tik suniurna kokį atsakymą ir išeina, žadėdama vėliau grįžti. Ak, jauniki! Ar ne tikra laimė turėti dvi-dešimt penkis metus, gražius ūsus ir dailius plaukus?

Tai sakydamas, ponas Blanc paglostė savo pliką galvą. Jurgis paraudo iki au-sų ir prisiversdamas ištarė:

— Tas tiesa, pone.

Ponas Blanc žvilgterėjo į jį kiek nu-stebęs.

— Tai ypatingas savimi pasitikėjimas. Turi apie save gerą nuomonę ir to ne-slepia. Bet gal suklydau, nes paraudo kaip mergaitė, kada priminiau, kad patin-ka turtingai ir dailiai moteriškai. Matyt, viens kito nesupratom, — pagal-vojo jis.

— Pone Morris, — tarė jis garsiai, — eikš tamsta čia. Noriu atidengti vieną paslaptį.

Jurgis nuėjo į krautuvės kam-pą ir at-sistojo už krūvos pirkinių.

— Norėjau tamstai pirmutinis apie tai pasakyti, — tarė ponas Blanc. — Ka-dangi turiu eiti į miestą, tai naudojuosi šia proga, nes vėliau galiu tamstos ne-rasti.

Jurgis smalsiai pažūrėjo į „bosą“, ku-ris, apsidairęs ir įsitikinęs, kad arti nie-ko nėra, prabilo:

— Šeštadienio vakarą aš ir mano draugai vakarieniavom „Po Angelu Sargu“. Neatsimenu kokių būdų kalba užkliuvo už tamstos. Pradėta girti tamstos darbštumą, gabumus, o paskui patar-ta, kad būtų gera ir naudinga firmai užinteresuoti tamstą jos pasisekimu, pri-imant tamstą kaip pelno dalininką.

— Ak, pone, — sušuko su dėkingumu Jurgis.

— Gerai, gerai, — petraukė jį princi-palas, — tik žiūrėk, elkis taip, tarytum nieko nežinai. Krautuvėn grūdasi pirkė-jai, tad negaiškim. Ar tamsta žinai, kad ponas Noir pasitraukia iš firmos ir aš būsiu viršininkas?

— Linkiu, kad tamsta būtum juo kuo

ilgiausiai.

— Taigi, — kalbėjo toliau principalas, — nuo gegužės pirmos dienos mūsų firma vadinsis „Blanc, Rupert, Morris & Co.“, jei tamsta nebūsi tam priešingas.

— Labai ačiū, pone, — buvo beprade-dęs Jurgis.

— Gerai, gerai, — vėl nutraukė jį po-nas Blanc, — tik prašau tamstos, nieko neužsimink mano draugams apie mu-dviejų pašnekęsi, nes jie ketina padary-ti tamstai siurpryzą. Nuduok, kad nieko nežinai.

— Apie tai tamsta gali nesirūpinti, — atsakė Jurgis. — Niekam nesakysiu. Ne-bent jei kas paklaustų, — pridūrė jis, prisiminęs savo susitarimą.

— Iki mėnesio galo niekas su tamsta nekalbės. O dabar meldžiu eiti prie tų ponių, kurios mūsų laukia, — atsakė ponas Blanc.

Principalas pasitraukė kelis žingsnius, o Jurgis užėmė savo vietą prie stalo.

— Ar tamsta tikrai žinai, kad spalva nepasikeis, medžiagą išplovus, — pa-klause viena ponia, rodydama gabalą medžiagos.

— Priešingai, žinau, kad ji nubluks.

— Bet čia pažymėta, kad medžiaga nešunta, tai kaip tamsta gali žinoti, kad šunta?

— Nes pereitą savaitę tūla ponia pir-ko tos pačios medžiagos suknelei ir liepė išskalbi mažą gabalėlį išbandymui. Pas-kuai ji buvo pas mus ir rūgojo, kad visiškai nušuto...

— Toji ponia gerai išmėgno, — atsakė perkancioji.

— Bet jums reikėtų tik tokias medžia-gas žymėti kaip nešuntančias, kurios tikrai nešunta, — pridūrė ji po valandė-lės.

— Pilnai su tamsta sutinku, — atsakė Jurgis.

Ponas Blanc, kuris stovėjo netoli, rado reikalo įsikšti į jų kalbą. Atsigrįžęs į Jurgį, paklausė:

— Kaip tai? Ar tai dar nenūjėmėte tų parašų, kad medžiagos nešunta? Už nešuntančias medžiagas mes garantuo-jam parduodami. Kuo galiu poniai patar-nauti?

— Šiandien nieko, ačiū. Ateisiu vė-liau, — atsakė ponia, linktelėjo ir išėjo.

Kai tik durys paskui ją užsidarė, po-nas Blanc atsigręžė Jurgį ir, pamatęs kad tas lupnėja parašus, susiraukęs tarė:

— Liaukis tamsta su tuo. Kas tamstai užėjo į galvą, kad tos medžiagos šunta?

— Tas tiesa, pone, — atsakė Jurgis.

— Ponia Semes, kuri nupirko tos me-džiagos, sugrąžino visą gabalą, nes iš rudos pavirto į baltą.

— Bet tamstai nereikėjo to viso pasa-kot. Ta ponia būtų turėjusi užtenkamai

laiko pati įsitikinti, kai būtų pasisiuvus suknele.

— Bet tada jau būtų buvę pervėlu, — įspėjo Jurgis.

— O tamstai ką tas kenktų? — sušu-ko ponas Blanc. — Jei reiktų kiekvie-nam pasakoti, to neimk, nes nestiprus, o ano neimk, nes persigulėjęs, tai nieko kito neliktų, kaip uždaryti krautuvę. La-bai prašau, kad nieko panašaus nepasi-kartotų.

Vargšas Jurgis! Dar jis nespėjo atsipeikėti po to ne-malonaus įvykio, kaip jo drąsa buvo iš-statyta naujam bandymui.

— Ponas, — tarė įžengdama vieną po-nia, — parodykite man tą flanelę, kurią garsinot skelbime: grynai vilnonė, po iranką ir 25 centimes už jardą.

Jurgis ištiesė gabalą flanelės, tikė-damasis, kad ponia nupirks, nieko ne-klausdama.

— Ar čia ta pati, kuri išstatyta lan-ge?

— Visiškai ta pati.

— Ar tai gryna vilna?

— Ne... Čia vilna su medvilne.

— Kaip tai su medvilne O kodėl čia pasakyta, kad gryna vilna? Tiesa — ta-rė pagalvojusi ponia, — flanelė už tokią kainą nėra brangi, ypač jei ji nesitrauk-ia — Kaip tamstai rodos, ar ji nesit-rauks?

— Turiu poniai pasakyti, kad žymiai susitrauks, — atsakė Jurgis.

— Kaip tamsta gali žinoti?

— Mano teta pirko tos pačios flanelės, ir ji taip susitraukė, kad paskui nega-lėjo dėvėti.

— Tai labai gražu iš tamstos pusės, kad tamsta mane įspėjai. Ačiū tamstai, — tarė ponia, rengdamasi išeiti.

— Galiu poniai parodyti grynai vil-nonę flanelę, kuri tikrai nesitraukia, — tarė Jurgis, stengdamasis sulaukyti iš-einančią.

— Ačiū, pagalvosiu, — atsakė ponia, kuri, matyt, neteko pasitikėjimo.

Ponas Blanc, kuris girdėjo visą po-kalbį, priėjo prie Jurgio visas raudonas iš pykčio.

— Vėl tamsta pakartojai tas pačias kvailystes! Ar tamsta iš galvos šiandien eini? Kam tamsta sakei tai poniai, kad flanelė negrynos vilnos ir kad ji trau-kiasi?

— Kadangi manęs klausė, buvau pri-verstas pasakyti teisybę, — atsakė Jur-gis.

Tą minutę kelios ponios priėjo prie stalo ir ponas Blanc pasitraukė į šalį.

— Ar tai tikrai yra prancūziškas šil-kas? — paklausė viena ponia, rodyda-ma į gabalą medžiagos, išstatytos lan-ge.

— Ne, — atsakė Jurgis, rausdamas iki ausų.

— Aš taip ir maniau, — tarė ponia. — Čia tur būt per klaidą pažymėta,

kad prancūziškas šilkas.

— Ne, ponia.

— Kaip tai? Ar tai tuo norit pasaky-ti, kad tyčia taip padaryta?

— Taip ponia.

— O kodėl jūs išstatot netikras pre-kes?

— Kad jas brangiau parduotumėm.

— Bet tai vagystė, — sušuko pasipik-tinusi ponia.

— Žinau, kad taip, — buvo priverstas pasakyti teisingasis pardavėjas.

— Ar pas jus taip įprasta daryti?

— Taip, ponia.

— Tai baisu. Bet dėlko man tamsta tą viską pasakoji? Ar susipykai su savo viršininku?

— Ne, ponia, priešingai, dar niekad su juo taip geruoju nebuvo, kaip šį ry-tą.

— Keistas dalykas. Tad dėl ko tamst-ta man tą pasakoji?

— Nes ponia statai man klausimus, į kuriuos turiu teisingai atsakyti.

— Tai labai gražu. Ar tamsta visados kalbi teisybę?

— Dabar visuomet.

— Ar tamstos viršininkai žino apie tai?

— Vargiai.

— Tikiu tamstai. Bet dar vienas klau-simas. Man labai įdomu žinoti, kas per vieni tie šilkai, kuriuos jūs vadinate lijo-niškais šilkais?

— Tai yra angliški šilkai, tik pras-tesnės rūšies.

— Kiek, pagal teisybę, jie verti, par-duodant jarda?

— Du frankai 50 centimų už jardą.

— Kaip tai? O jums negėda imti be-veik dvigubai brangiau? Tai baisu. Ne, aš niekuomet nebeėsiu į šią krautu-vę ir pasistengsiu perspėti savo drauges.

Tą pasakius, pažūrė ranka visas me-džiagas nuo stalo ir išėjo iš krautuvės. Viso to įvykio liūdininkai buvo ne tik ponas Blanc, bet ir kiti bendradarbiai ir pardavėjai. Visi stovėjo nutirpę, nesu-prasdami, kas su Jurgiu pasidarė. Galų gale visi pradėjo šaukti:

— Kas tai yra, pone Morris?

— Ar tamsta padūkai? — paklausė ponas Noir. — Ar tamsta pasiryžai mus praduodyt?

— Per vieną valandą tamsta padarei mūsų nuostolių už kelis tūkstančius frankų, — sušuko ponas Semmes. — Tamsta atbaidei visus pirkėjus, kas tamstai pasidarė?

— Manęs klausia, o aš atsakau teisy-bę, — atsakė Jurgis, apkvairšęs nuo visų užmėtinėjimų, kurie ant jo pasipykė kaip iš rago.

— Kaip tamsta tai supranti? — pa-klausė ponas Noir. — Anot tamstos, mu-sų užrašai yra neteisingi?

(Bus daugiau)

INFORMACIJOS

V Zinios

(Taša)

PRANESIMAS JŪRININKAMS

Lietuvių Jūrininkų S-gos Užsienyje organas "Laivininkystė ir Zvejyba" ALIAS žurnalo "Technikos Žodis" po kelių mėnesių pertraukos vėl pasirodė ir žada skaitytojus lankyti reguliariai.

Kadangi minėtas "Technikos Žodis" priedas, kaip ir pats žurnalas "Technikos Žodis" duoda įdomios ir labai naudingos medžiagos tiek jūriniais tiek ir techniniais klausimais, tad kiekvieno jūrininkystėje besidominčio lietuvio pareiga yra tą žurnalą skaityti ir jį remti.

Manydami, kad visame pasaulyje išblaškyti lietuviai jūros mylėtojai nevisi turėjo galimybių sužinoti, kad toks žurnalas yra leidžiamas, mes dar kartą plačiai skelbiame ir kviečiame jį usiprenumeruoti. Žurnalo "Technikos Žodis" su priedu "Laivininkystė ir Zvejyba" prenumeratos kaina yra 2 USA doleriai metams. Prenumeratą prašome siųsti šiuo adresu:

TZ c/o K. BURBA, 1023 N. Keystone Ave., Chicago 51, Ill., USA.

Ta pačia proga primename, kad Lietuvių Jūrininkų S-gos Užsienyje adresas yra: Mr. Mykolas Šlapšys, 101-43-114th st., Richmond Hill 19, L.L., N.Y. USA.

R. Vilčinskas
L.J. S-gos Užsienyje
Pirmininkas

VASARIO 16 GIMNAZIJOS ADRESAS

Mielus Gimnazijos Rėmėjas ir Bičiulis prašome rašyti ir siųsti Gimnazijai šiuo adresu:

Priv. Litauisches Gymnasium
(16) Lampertheim (Hessen)
Schloss Rennhoff, Deutschland — W. Germany.

P pinigų galima siųsti tiesiai Gimnazijai arba į Gimnazijos einamąją sąskaitą banke Vokietijoje šiuo adresu:

Badische Bank Konto Nr. 3559 —
Litauisches Gymnasium Mannheim —
W. Germany.

Bankas už pinigų persiuntimą ir priėmimą ima tam tikrą mokestį. Daugiausia nuskaityta už čekius.

Sia proga mieliems Gimnazijos Rėmėjams ir Bičioliams reiškiu nuoširdžią Gimnazijos padėką.

Antanas Giedraitis
Gimnazijos Direktorius

PADEKA

Per Atvelykį skautų "Vilniaus" vietininkijos ir skautų akademikų rengta "Jurginių mūgė" praėjo su gražiu pasisekimu. Ją rengiant vienokiu ar kitokiu būdu prisidėjusiems: rašytojui Pulgiui Andriūsiui, ponioms Andriūšienei, Marčiulionienei, Levickienei, ponams Mockūnui, Skidzevičiui, Grigoniui, Karmiliui ir visai eilei kitų, padėjusių darbu, fan-tais ir malonių atsilankymu ir pritarti-mu nuoširdžiai dėkoja

Rengėjai

Redakcijos atsakymai

M. Cibulskiui (s. Zeal) —
12/0 užskaitėme už AL 1955 m.

Alb. Miliauskui (Adelaide) —
ačiū už 10/0 paramą "Australijos Lietuviui".

Adelėi Valkai — Ačiū už paramą AL "Dukterį" išsiuntėme.

sitaikius galėtų įdėti nuodų į numatytos aukos maistą ar gerimą.

Ryšy su šiais atidengimais Vakarų Vokietijoje įvykdyta labai daug areštų ir surasta kompromituojančios medžiagos.

AMERIKOS LEKTUVAI GABENA PRANCŪZŲ KARIUOMENĘ Į INDO-KINIJĄ

JAV-bių transportiniai lėktuvai pradėjo gabenti iš Prancūzijos kariuomenę į Indo-Kiniją, kad sustiprintų prancūzų dalinius, kovojančius Dien Bien Phu tvirtovėje. Be to, Amerika davė prancūzams 25 kovos lėktuvus — bombonešius "Corsarus", kurie tuoj pat įsijungė į aktyvius karo veiksmus.

Prancūzų padėtis Dien Bien Phu tvirtovėje diena iš dienos blogėjanti. Vietminh daliniai užima vieną punktą po kito ir artėja prie tvirtovės. Beveik be perstojimo eina stiprus abipusis artilerijos šaudymas. Raudonieji ruošiasi, matomai, šturmuoti tvirtovę ir ją paimti. Prancūzų kariuomenės ten esama apie 11.000.

Be to, apie 100.000 Vietminh kariuomenės pradėjo aktyviai reikštis Raudonosios upės deltoje. Prancūzai iš daugelio vietų pasitraukė.

Zodžiu, Genevos konferencijos išvakarėse padėtis Indo-Kinijoje darosi kritiš-

kesnė ir gali lemti pačios konferencijos eigą.

KONFERENCIJA GENEVOJE PRA-SIDEJO

Į Genevą, Šveicarijoje, jau suvažiavo visos delegacijos, iš viso atstovaujančios 23 valstybes. Rusijos ir kom. Kinijos delegacijos susideda maždaug iš 200 asmenų. Jie atsivežė ne tik sekretorius bei patarėjus, bet ir virėjus, batų valytojus ir kitokius patarnautojus, nes bijo susitikti su vakarų tautų žmonėmis. Abi raudonosios delegacijos gyvens griežtai atsiskyrusios ir su niekuo nebendraus.

Britų užs. reikalų min. Eden, pasitaręs Genevoje su JAV-bių užs. reik. ministriu Dullesu ir patyręs jo nusistatymą skubiai išskrido į Londoną ir tarėsi su min. pirm. Churchilliu, o po kelių valandų buvo sušauktas nepaprastas ministrų kabineto posėdis. Matomai, iš-kilo svarbūs klausimai, kurių vienas už-sienio reikalų ministeris negalėjo iš-spręsti.

AUSTRALIOJE Į KARIUOMENĘ BUS IMAMI IR NEPILIECIAI

Darbo ir Tautinės Tarnybos ministeris p. Holt pranešė, kad gegužės mėnesį pirmą kartą bus šaukiami į kariuomenę ir ne Australijos piliečiai. Ministeris nurodė, kad esą visai tikslu, jog visų esanti pareiga ginti tą kraštą, kuriame gyvena.

Registracija palies visus asmenis, kurie tarp 1950 metų lapkričio 1 dienos ir 1953 metų rugpjūčio 31 dienos sukako 18 metų amžiaus.

RUSŲ KARO JEGOS

Saugumo organų pranešime, kuris buvo pateiktas NATO Tarybai, nurodoma, kad Sovietų Rusija laike vieno mėnesio galinti mobilizuoti 8 mil. vyrų. Po ginklu esą 4,5 milijono. Sovietų aviacija turinti apie 20.000 lėktuvų.

Trumpai

* JAV-bės duoda Japonijai 1.300 lėktuvų, kurių apie 1000 yra naikintojai, o kiti lengvieji bombonešiai bei šiaip pagalbiniai lėktuvai. Japonija skubiai organizuoja aviacijos personalą.

* Kariška lidka Egipte pasidalino valdžią tokiu būdu: prezidentu liko gen. Naguibas, o ministru pirmininku ir revoliucinės tarnybos pirmininku pasidarė pulk. Nasser.

* JAV-bių armijos vadovybė paskelbė, kad ji turinti dar du naujus atominius ginklus: "Corporalą", vairuojamą raketą, kuri labai tiksliai pataiko, ir "Garbingą Joną", sunkią bombardavimo raketą.

* Japonijoje 12 karo kriminalistų, kurie buvo nuteisti JAV-bių teismų ilgomis bausmėmis, šiomis dienomis paleisti ir kalėjimo.

* Pietų Korėjos krašto gynybos ministerija pranešė, kad numatoma intensyvinti kariškas apmokymas studentų, supažindinant juos su specialiųjų ginklų vartojimu.

* Į Pearl Harbour atgabenta JAV-bių radaro įrenginys. Jais bus stebima plati sritis Pacifike, kad laiku pagautų prieš lėktuvus, kurie bandytų skristi į JAV-bių teritoriją.

* Čilėje nukritus keleiviniam lėktuvui žuvo apie 16 žmonių.

* Prez. Eisenhoweris pareiškė, kad Amerikos kariuomenė Europoje bus laikoma tol, kol aplinkybės to reikalaus.

* JAV-bėse išrastas naujas šalmas kariuomenei, kombinuotas iš aliuminijaus ir nailono. Naujas šalmas pakeis senąjį plieninį, sunkų šalmą ir bus saugesnis nuo peršovimo.

* Anglijoje Mr. Shepherd sustabdė traukinį dėl to, kad per langą iškrito jo dirbtiniai dantys. Teismas nubaudė jį £5.

* Buvęs Rumunijos karūnistų partijos vadas ir vėliau teisingumo ministris Lucretiu Patrascanu tos pačios partijos teismo nuteistas mirties bausme už išdavimą ir teismo sprendimas įvykdytas.

* Aple 150 mylių nuo Limos, Peru, didelis autobusas nuvažiavo nuo tilto ir įkrito į Santa upę. Žuvo 33 keleiviai.

* Bėgimas iš Rytų į Vakarų Berlyną vis didėja. Tarp Didž. Pektadienio ir pirmadienio perbėgo į Vakarų Berlyną apie 1.800.

* JAV-bių laikraščiai gavo už skelbimus 1953 metais 2.655 milijonus dolerių.

* Jaunimo literatūros 1953 m. premija tapo paskirta Leonardui Zitkevičiui už eilėraščių knygą vaikams "Sausutė debesėlius".

* Japonijoje 1953 metais kelių nelaimėse žuvo 5543 asmenys ir buvo sužeista 59.182 asmenys.

* Per vieną savaitę iš Rytų Vokietijos pabėgo į Vakarų 60 policijos pareigūnų jų tarpe 7 komisariai.

"SV. JURGIO JOMARKAS"

Balandžio 25 d. Adelaidės skautai ir skautai akademikai katedros salėje surengė "sv. Jurgio Jomarką". Salėje buvo įrengtos "jomarkinės būdos", kuriose buvo parodomi tradiciniai jomarkiniai riostiniai, papuošti meduoliai, dešrelės ir kiti skanumynai. Atskirai buvo parodomi įvairūs tautodailės dalykai — juostos, tautiniai rūbai lėlės, keramika, trispalvės vėliavės. Didelio pasisekimo turėjo ir gausi bei turtinga, kurioje tarpe kitų laimėjimų buvo pasiskraidymas lėktuvu ir gyvas šuniukas.

Staigmena buvo kelių aktorių ir skautų suvaidinti lietuviški ūkininkas, bernas, viršaitis, žydas ir kiti jomarko lankytojai, skanaus juoko sukėlę savo aktuali dialogu ir dainomis, kuriuos parengė rašytojas Pulgis Andriūšis.

Jomarko lankytojai reikškė pasitenkinimą, prisiminę savas tradicijas.

P.D.

MALONU IR SVEIKA!

Kovo 28 dieną Adelaidės moksleiviai at-kai suruošė iškylą į jūros uolynus (Marino Rocks). Oras pasitaikė labai gražus, tad ir nesnaudėm: apžiūrėjom nuostabią uolyną, pažaidėm, nusifotografavom. Tikrai visi buvom patenkinti, nes buvo malonu pabūti pusdienį atitrūkus nuo mokyklos, miesto triukšmo ir pakvėpuoti grynu oru.

Ekskursijos metu aptarėm ir kitus reikalus, būtent prisidėti prie Motinos Dienos minėjimo, uoliai dalyvauti rekollekcijose.

Kovo 29 d. pasiuntėm Vasario 16 gimnazijos mokiniams vietoj velykinio margučio penkis svarus (£5) gimnazijos kapeliono kun. dr. A. Paškevičiaus vardu.

Vidi

KNYGOS

"AUSTRALIJOS LIETUVIO" LEIDYK-LOJE GAUNAMOS ŠIOS KNYGOS

(Kainos su persiuntimo išlaidomis)
Venacijus Ališas — CASCATA CRIS-TALINA,

ketvirtoji lyrikos knyga. Ilustravo Vlada Stančikaitė — Abraitienė. Kie-tais viršeliais. 156 psl. 16/0.

Alė Rūta — DUKTE,
apsysaka. 249 psl. 13/0.

3. Gerutis — RŪTELE, skaitymai, gamta ir tėvynės mokslas. III pradž. mokyklos skyriui. 391 psl. 16/0

4. George Orwell — GYVULIŲ ŪKIS. Fantastinė apysaka. 71 psl. 5/0.

5. Pulgis Andriūšis — ANOJ — SEJ EŽERO, lyrinės apysakos, 101 psl. 14/6.

6. Dr. Pr. Gaidamavičius — IS-BLOKSTASIS ŽMOGUS, benamio liki-mo perspektyvos. 278 psl. 15/0.

7. Stasius Būdavas — LORETA, mer-gaitės likimo romanas, 172 psl. 8/0.

8. J. Petraitis — KAIP JIE MUS SUSAUDE, 221 psl. 10/0.

9. Anicetas Šmutis — PASAULIO LIETUVIŲ ŽINYNAS, 366 psl. 27/0.

10. P. Abelkis — ZEMAICIŲ KRIKS-TAS, istorinis romanas, 421 psl. (kie-tais viršeliais) 33/0.

11. S. Laucius — RAUDONOJI ME-LODIJA, šeši dramos veikalai 6/0.

12. Juozas Svaistas — ELDRADO, apysakaitės ir valždeliai. 150 psl. (kie-tais viršeliais) 10/0.

13. Alfonsas Gričius — TROPIKŲ ELEGIJOS, lyrika. 64 psl. 6/6

14. Antanas Sabaliauskas — NU-IMSRES IKI ORINOKO, per fakirų žemę. 219 psl. 16/0.

15. Balė Vaivorytė — VILTRAKIŲ VAIKAI, 111 psl. 9/6.

16. Aloyzas Baronas — ŽVAIGZDES IR VĖJAI, novelės. 237 psl. 13/0.

17. Antanas Vaičiulaitis — VALEN-TINA, romanas. 141 psl. 11/0.

18. LIETUVIŲ KALBOS VADOVAS, 606 psl., (kietais viršeliais) 37/6.

Australijos Lietuvis

Pirmasis lietuvių laikraštis
Australijoje

Prenumerata: metams £2.10.0, pusei — £1.6.0. Atskiro numerio kaina 1/9. Už-sienin kaina ta pati.

Skelbimai: 10/0 už skilties colį. Nuola-tiniams skelbėjams žymi nuolaida.

Smulkūs skelbimai: iki 14 žodžių 4/0. Už kiekvieną pridėtinį žodį po 2 pensus.

Užuojautos, sveikinimai ir pan. 10/0.

Adresas: Australijos Lietuvis
35 Cator St., Hindmarsh, S.A.

Tel. LU5827

The Australian-Lithuanian
The Lithuanian fortnightly in Australia.
Publisher: J. Glušauskas

Printed by Australijos Lietuvis Publ. Co., 35 Cator St., Hindmarsh, S. A.

Telephone: LU5827

TARPTAUTINIS KONKURSINIS

KONCERTAS

MELBOURNO MIESTO SALĖJE

Pirmadienį, 1954 m. gegužės 17 d. 7-30 val. vak.

Dalyvauja daugiau kaip 100 įvairių tautų
Naujųjų Australų menininkų

Vertingos auksinės ir sidabrinės dovanos bus įteiktos 9-iems ge-riausiai išpildžiusiems programą menininkams

Konkurso teisėjais bus Melbourne Konservatorijos vyresniojo per-sonalo nariai

Programos organizatorė yra Mrs. L. Trikojus, telef. FJ 5274

Bilietai gaunami Lietuvių Spaudos Kioske, Melbourne

Bilietus įsigykite iš anksto, kad užsitikrintumėte geresnes vietas.

Bilietus iš anksto galima užsakyti taip pat telefonu MW 5659

Vietų planas pas Allans nuo gegužės 10 iki 17 dienos

o vaidinimo dieną, vakare, Miesto salėje (Town Hall).

Bilietų kainos: 15/0, 12/0, 9/0, ir 6/0, įskaitant ir mokesčius.